

Скрыпка ручной работы, "баян-аркестр", які не патрабуе дротавага падключэння, выдатныя па сваім гучу балалайкі і домры... І ўсё гэта — "Зроблена ў Беларусі"! Музыкальныя інструменты, прадэманстраваныя 18 верасня Прэзідэнту краіны Аляксандру Лукашэнку, сведчаць пра тое, што айчыныя майстры могуць сваімі сіламі вырашыць тую праблему, якая некаторым песімістам здавалася ўжо вечнай.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ /
 Фота Юрыя ІВАНОВА

Але апошнім часам у гэтым пытанні з'явіліся прыкметныя зрухі да лепшага. Дзякуючы Дзяржаўнай праграме "Культура Беларусі" на 2016 — 2020 гады многія школы мастацтваў пачалі закупляць новыя баяны, акардэоны і нават п'яніна. Але бадай самым важным "паваротным пунктам" у вырашэнні праблемы стала сустрэча Кіраўніка дзяржавы з таленавітай моладдзю, якая адбылася 20 сакавіка. У той дзень Аляксандрам Лукашэнкам была пастаўлена задача наладзіць рамонт музычных інструментаў і аднавіць іх вытворчасць у Беларусі. І зрухі не прымусілі сябе чакаць.

ЗАДАЧА ДЛЯ ПРАФЕСІЯНАЛА

Кіраўнік дзяржавы ўважліва знаёміўся з інструментам, які вырабіў сваімі рукамі дэкан факультэта традыцыйнай беларускай культуры і сучаснага мастацтва Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў Аляксандр Сурба.

У яго прафесійных здольнасцях журналісты "К" маглі пераканацца падчас сёлетняга наведвання музея БДУ-КіМ. Тады яшчэ проста выкладчык Аляксандр Сурба дэманстраваў нам скрыпкі, дуды і многія іншыя беларускія інструменты. Распавядаў пра сваю працу, якой займаецца амаль дзесяць гадоў — з сапраўдным імпульсам і захапленнем прафесіянала.

Заканчэнне — на старонцы 2.

Мелодыя эталоннага інструмента

На здымку: інструмент, выраблены Аляксандрам Сурбам, быў выпрабаваны і станоўча ацэнены першай скрыпкай Прэзідэнцкага аркестра Беларусі Ганнай Міркас.

Тэатральная
 плошча

**КААРДЫНАТЫ
 "ВЕЖЫ"**

У Мінску адкрыўся міжнародны форум "ТЭАРТ", у разгары "Тэатральны куфар", падвялі вынікі "Белай Вежы" ў Брэсце — "К" пільна сочыць за ўсімі тэатральнымі фестывалямі восені.

ст. 3, 4, 7

118: ідэі,
 асобы, намеры

**НАЎКОЛА ЎСЕ —
 "СВАЕ"**

"К" наведала Ганцаўшчыну і ўпэўнілася, што аўтэнтыка — генеральны шлях развіцця рэгіёнаў.

ст. 10 — 11

Фрыстайл

**"КАЛІ НЕ ПРАДЗЮСАРСТВА,
 ТАДЫ ШТО?"**

Пра сучасную кінавытворчасць "К" пагутарыла з нядаўняй выпускніцай БДАМ Марыяй Ягоравай.

ст. 13

(Заканчэнне.
Пачатак на старонцы 1.)

Мелодыя эталоннага інструмента

Як адзначыў “К” докан факультэта, падчас згаданай сустрэчы Прэзідэнта Беларусі з таленавітай моладзю ў фазе Маладзёжнага тэатра прапавала выстава, якая знаёміла з дзясяткамі маладых твораў. На адным з яе сцэнаў былі прадстаўлены інструменты Аляксандра Сурбы. Кіраўніка дзяржавы яны вельмі зацікавілі.

— Менавіта тады я атрымаў сваёго роду задачу ад Прэзідэнта: паспрабаваць вырабіць сваю скрыпку, раўняючыся на эталон смычковых — скрыпку Гварнеры, — кажа спадар Сурба. — Палобнай прапановы, прызнаюся, проста не чакаў. Але не спалохаўся. На гэты час “закапаўся” ў кнігі, у дакументальныя фільмы, ездзіў у камандзіроўкі, раўняўся з больш дасведчанымі майстрамі. Здаецца, вынік атрымаўся неаблагодзі.

Фота Юрыя ІВАНОВА

ПІНСКІ КЛАСТАР

Да нядаўняга часу ў Беларусі не было таксама вытворчасці балаляк і домраў. Цяпер іх робіць у Пінску майстар Руслан Макарэвіч. Пакуль выпускае каля дзесяці інструментаў у год, але аб’ёмы, паводле яго слоў, могуць дасягнуць 100 адзінак. Прэзідэнт даручыў пасадзейнічаць майстру ў арганізацыі вытворчасці, пры неабходнасці прадаставіўшы яму дадатковыя плошчы за сродкі мясцовага бюджэту.

Кіраўнік дзяржавы параіў умелыцу ствараць сваю школу, прыцягваючы да справы вытворчасці столькі чалавек, колькі трэба. І адзначыў, што падчас наступнага наведвання Пінска абавязкова паішкавіцца, як развіваецца справа.

Так што ў хуткім часе ў сталіцы Беларускага Палесся можа паўстаць цэлы вытворчы кластар па вырабе музычных інструментаў. І гэта невывпадкава, бо пра патэнцыял мясцовых струнных майстроў “К” таксама неаднара-

зова пісала — згадваючы, напрыклад, педагога Пінскай музычнай школы № 1 Юрыя Дубнавіцкага. Ён ужо гадоў пятнаццаць робіць унікальныя лютні, на базе школы заснаваў музычны гурток, дзе навучаюць граць на гэтым інструменце, ствараюць ансамбль старадаўняй музыкі “Сальтарэла”, які на сёння з’яўляецца адной з візітовак Пінска.

WI-FI? НЕ, НАВАТ ЛЕПЕЙ!

Аляксандру Лукашэнку паказалі таксама і беларускія баяны “Зонта”, якія вырабляюць у Маладзечне. Сярод іх быў і ўнікальны экзэмпляр — баян-сінтэзатар, які здатны замяніць сабою цэлы аркестр, сумяшчаючы ў сіхронным рэжыме гучанне шасці розных інструментаў. А паасобку іх можа быць куды больш.

— Вашы калегі-журналісты напісалі, што гэта баян з тэхналогіяй Wi-Fi, але гэта не зусім так, — пачаў раскрываць мне сакрэты свайго ноу-хау дырэктар фабрыкі

“Зонта” Расціслаў Мойса. — Тэхналогія Wi-Fi, як вядома, выкарыстоўваецца ў камп’ютарных сістэмах і зона яе дзеяння — 30 — 40 метраў. А ў нашым баяне задзейнічаны радыёмодуль з радыусам дзеяння каля 80 метраў. Як кажуць, алчужыце розніцу!

Правільная назва “баяна-сінтэзатара” — акустычны баян з мідзі-сістэмай. Працуе ён “у звязцы” з мультыпералатчыкам і мультыпрыёмнікам, якія і дазваляюць баяністу свабодна хадзіць хоць па сцэне, хоць паміж шэрагаў у глядзельнай зале. А выкарыстоўваць гэты цудоўна-баян можа і індывідуальны выканаўца, і ансамблі.

Каштуе такі інструмент, натуральна, дорага: ад 900 да 3,5 тысяч еўра. Таму ў Беларусі палобных баянаў — пакуль адзінкі. Вырабляюцца яны толькі ўручную і толькі пад заказ, прычым у пяці розных варыяцыях.

— Кошт вялікі, бо для вырабу баяна з мідзі-сістэмай трэба прыкладна тры — чатыры месяцы, — кажа Расціслаў Мойса. — Зрабілі для яго корпус — ён павінен паліжаць паўтары месяцы. Паставілі рэзанатары — яшчэ пэўны час трэба яго не крапаць. Іначай не будзе якасці канчатковага прадукту. А гэты параметр для нас вельмі важны. На сёння маладзечанская баяны па сваіх характарыстыках ні ў чым не саступаюць інструментам расійскай, французскай або італьянскай вытворчасці.

Дарэчы, і на сустрэчы з Прэзідэнтам Беларусі вытворцы адзначылі, што баян — не танны інструмент. Раней людзі маглі яго

купляць з прыцягненнем крэдытаў пад нізкую стаўку, а цяпер крэдыты на такую патрэбу сталі “дарагімі”.

— Гадоў восем — дзесяць таму баянкі дзетак, якія займаліся ў дзіцячых школах мастацтваў, менавіта так і рабілі: бралі мэтавы крэдыты пад нізкую стаўку і набывалі неабходны інструмент, — кажа Расціслаў Мойса. — Цяпер гэта ўжо невыгодна, а шкада. Перакананы, што ў Беларусі не з’явіцца вялікіх, сусветнага ўзроўню баяністаў, калі ў кожнай музычнай школе на баяне не будзе займацца хаця б з дзясятка вучняў. На пустым месцы, як вядома, нічога не вырасце.

Аляксандр Лукашэнка даручыў прапрацаваць і праблемнае пытанне з ільготнымі крэдытамі для юных музыкантаў.

Да слова, сёння на інструментах з Маладзечна граюць музыканты многіх прафесійных калектываў і вядомых салістаў. Сярод іх, напрыклад, наш славуць Уладзіслаў Плігаўка, прызнаны ў 2008-м найлепшым баяністам свету. А не так даўно той жа прэстыжны конкурс — Кубак свету — з інструментам “Зонта” выйграў расіянін Аркадзь Шквароў.

Баяны маладзечанскай маркі ведаюць у Германіі, Даніі, Польшчы, Фінляндыі. Мабыць, прыйшла пара, каб “Зонта” стала праступнай і ў самой Беларусі, прычым у кожнай музычнай школе і кожным раённым доме культуры. Спадзяванні, што так яно і будзе, набываюць канкрэтыку і рэальнасць пасля прэзентацыі музычных інструментаў Прэзідэнту Беларусі і ягоных даручэнняў Ураду краіны.

Як падкрэсліў Аляксандр Лукашэнка, усё гэта робіцца для будучых пакаленняў.

16 верасня ў Гомелі завяршыўся IX Міжнародны фестываль харэаграфічнага мастацтва “Сожскі карагод”. Гран-пры атрымала Узорная харэаграфічная студыя “Дзеці Магніткі” з Магнітагорска (Расія). Якімі ж асаблівасцямі вызначаўся сёлетні конкурс? Ці спраўдзіліся чаканні? З гэтымі пытаннямі мы звярнуліся да старшын журы — загадчыцы кафедры харэаграфіі, прафесара БДУКіМ Святланы ГУТКОУСКОЙ, якая сочыць за развіццём фестывалю з часоў яго заснавання.

Надзея БУНЦЭВІЧ

— Узрадавала найперш тое, што народна-сцэнічны танец, які на гэтым этапе перажываў крызісныя з’явы, пачаў адроджвацца. І гэта не выпадкова, не збег абставін, а відэаальна тэндэнцыя. Да фальклорна-бытавога кірунку сёлета ў поўнай меры можна было аднес-

ці толькі адзін сербскі калектыў. Іншыя, якія прылічвалі сябе сюды, усё ж былі бліжэй да народна-сцэнічных. Таму гэтыя дзве намінацыі давалася аб’яднаць у адну — самую прадстаўнічую, з 16 калектываў. Яшчэ 15 прадстаўлялі эстрадны танец, які на ранейшых конкурсах, здаралася, пераважаў — і даволі значна. А вось калектываў сучаснага танца, на жаль, аказалася ме-

Карагод часу над Сожам

Фота Юрыя ІВАНОВА

ней — усяго шэсць. І першая прэмія тут не прысуджалася.

Ансамбляў каледжаў мастацтваў становіцца на гэтым фестывалі ўсё меней. Час правядзення форуму для іх не самы спрыяльны. Гэта і пачатак вучэбнага года, калі мінутлыя напрацоўкі за канікулы маглі забыцца, і змена складу: вучэбнікі ўжо раз’ехаліся, а першакурснікі пакуль не адаптаваліся.

Што ж да конкурсу, дык летась, нагадаю, Гран-пры не было. Сёлета ж яго было вядомачым. Пераможцы з Магнітагорска паказалі вельмі розныя нумары — эстрадныя, сучасныя, з філасофскім падтэкстам. Кожны — бы мініспектакль, выкананы на высокім узроўні танцавальнай

тэхнікі і акцёрскага майстэрства. З цікавацю глядзела і выступленне кітайскага калектыву, узнагараванага дыпломам: не столькі танец, колькі своеасаблівае дэфіле з дэманстрацыяй багатай нацыянальнай строй. Народны калектыў Тагапсита з Малдоваў дацягнулі трэцюю прэмію з нашым “Аксамітам”. У гэтым калектыве з Нясвіжу — не моладзь, а сталыя людзі, якія танчаць пералевы “Лявоніх” з непасрэднасцю, задорам, пазітыўнай энергіяй. Такі кірунак трэба адроджваць!

На першае месца выйшлі знакамтыя “Гарадзенскія карункі” Гродзенскага каледжа. Яны ж атрымалі і дзве балетмайстарскія прэміі: Дзмітрый Куракулаў за “Восень” і

Наталля Ваяводская за “Галубку”. Шмат узнагарод заваявалі гамельчане. На другім месцы ва ўсіх трох намінацыях апынуліся тамтэйшыя калектывы “Дружба” Палаца культуры чыгуначнікаў, “Флай” гімназіі № 71, “Цеплаабмен” каледжа імя Сакалоўскага. А кіраўнік апошняга Валяцін Цыкаў быў узнагароджаны за кампазіцыю “Адлюстраванне палёту” паводле міфа пра Ікара.

Ансамбль кафедры харэаграфіі БДУКіМ (на здымку) у выканальніцкім саборніцтве не ўдзельнічаў, але прэзентаваў конкурснае працы балетмайстраў. Абедзве яны былі адзначаны 1-ай прэміяй — вобразны элементамі “Каварот наадварот” нашага маладога выкладчыка Паўла Стрэльчанкі, 3-яй прэміяй — “Занараванне даўноўнай” Любові Шышко (гэта яе летапісная дыпломная праца).

Што яшчэ ўразіла, дык, вядома, гранд’эзнае адкрыццё фестывалю, якое захапіла не толькі цэнтральную частку, а ўсю прастору стадыёна. Чырвонай ніткай была праведзена тэма бегу часу, яна нагадала пра сіяе то пысчымі гадзіннікамі, то цафэрблатам.

Газета КУЛЬТУРА ШТОТЫДНОВА ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСЦУП (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдаецца з кастрычніка 1991 года. Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчэнне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Раёны рэдактар — Ілья Васільевіч СВІРЫН; **намеснік галоўнага рэдактара** — Вераніка МОЛАКАВА; **адказны сакратар** — Юрый КАРПЕНКА; **рэдактары аддзелаў**: Надзея БУНЦЭВІЧ, Яўген РАПІН; **аглядальнік рэдакцыі**: Дар’я АМІЛЯКОВІЧ, Настася ПАНКАТАВА, Іванька СІВОХІН, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ; **спецыяльны карэспандэнты**: Пётр ВАСІЛЕВСКІ, Алег КІЛІМАУ, карэспандэнты — Ганна ШАРКО, фотакарэспандэнты — Сяргей ЖДАНОВІЧ, **мастацкі рэдактар** — Наталля ОВАД; **карэктар** — Таціяна ПАНЦЫНКА.

Сайт: www.kimpress.by. E-mail: kultura@tut.by. Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, ч. 1. Тэлефон: (017) 334 57 31. Факс: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны адрас: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41.

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавчаская ўстанова “КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА”.

Дырэктар — СЛАБІДЗІН Ірына Алксееўна; **намеснік дырэктара** — КРЫЖАВІЦКАЯ Людміла Алксееўна. Прыёмная: (017) 334 57 31. 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, Частыя паверхі. Букажніцы: (017) 334 57 35.

Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім і калі выданыя пашпарт, асабсты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рупкіліцы не рэгулююцца і не вяртаюцца. Межавааны аўтары могуць не дапаўняць пункт паведамлення рэдакцыі. Аўтары нічуж адказна за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыялы на правах рэкламы.

© “Культура”, 2018. Наклад 3 568. Індэксы 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамаленні.

Падпісані ў друку 21.09.2018 ў 19.00. Замова 3266. Рэспубліканская ўнітарная прадпрыемства “Выдавецтва “Беларускі Дом друку”. ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. Пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

“ТЭАРТ”: адкрыццё сябе і Іншага

20 верасня пастаноўкай Мікалая Пінігіна “Рэвізор” у Нацыянальным акадэмічным тэатры імя Янкі Купалы распачаўся Міжнародны форум тэатральнага мастацтва “ТЭАРТ”. Наперадзе нас чакаюць 19 спектакляў беларускай і міжнароднай праграмы, а таксама “Школа ТЭАРТа”, у рамках якой адбудуцца сустрэчы з ключавымі фігурамі тэатральнай сцэны — беларускай, польскай і расійскай.

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ

Сярод міжнароднай праграмы спектакляў, безумоўным must see (“трэба глядзець”) арганізатары форуму называюць пастаноўку Цімафея Кулябіна “Тры сястры” Новосібірскага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра “Красный факел” па п’есе Антона Чэхава. Спектакль ідзе на жэставай мове з субтытрамі, даючы цалкам нечаканую трактовку знакамітай п’есе.

Што тычыцца фаварытаў праграмы Belarus Open, у іх лік, несумненна, трапляюць Яўген Карняк са спектаклямі “Сёстры Грай” і “Бетон” ды Аляксандр Марчанка з пастаноўкай “С училища”.

У рамках праграмы Школы адбудзецца сустрэча з беларускім драматургам Паўлам Пражко, творы якога сёння перакладзены на дзясяткі моў свету. Павел — персана зусім не публічная, і тым больш важны яго выхад да беларускага глядача. Гэтакаса ў Мінск на сустрэчу з нашай публікай прыедзе

лены галоўныя акцэнтныя місіі форуму.

Так, старшыня праўлення ГАА “Белгазпрамбанк” (які з’яўляецца суарганізатарам “ТЭАРТу”) Віктар Бабарыка падкрэсліў, што правядзенне тэатральнага форуму для яго не з’яўляецца самамэтай.

— Я зацікаўлены ў тым, каб праз гэты фэст развіваўся ўвесь беларускі тэатр, адкрываючыся знешняму свету, — адзначыў ён.

Важнасць далучэння беларускага тэатру да сусветнага кантэксту вылучала і дырэктар форуму Анжаліца Крашэўская. “Варта імкнуцца на сусветную сцэну”, — падтрымала тэзу тэатраль-

расійская мастацтвазнаўца Марына Давыдава, уладальніца прэміі Канстанціна Станіслаўскага за лепшую кнігу, галоўны рэдактар часопіса “Театр”. Несумненнай удачай форуму можна лічыць і сустрэчу з адным з вядомых нямецкіх сцэнографуў нашага часу Маркам Ламертам, які дае лекцыю “Мастак як сцэнограф”.

Слоган сёлетага форуму — “Разгерметызаваны” — стаўся добрай нагодай для актуалізацыі размовы пра тэатр у самым шырокім кантэксце. Напярэдадні фестывалю ў галерэі “Арт-Беларусь” адбылася прэс-канферэнцыя з яго арганізатарамі і ўдзельнікамі, дзе былі расстаў-

ны крытык, куратар праграмы Belarus Open Людміла Грамыка. Далейшыя і куратар “Школы ТЭАРТа” Таццяна Арцімовіч адзначыла неабходнасць “разгерметызаваных” гэтакасаў унутры тэатральнай грамады:

— У беларускім культурным полі многія ўспольнасці існуюць паасобку, часта не перасякаючыся. Але толькі ў дыялогу пачынаецца адкрыццё сябе і Іншага. І важна, што “ТЭАРТ” дзейным чынам аб’ядноўвае самыя розныя творчыя сувесці, выбудоўваючы важную для ўсіх прастору камунікацыі і ствараючы магчымасці пачуць адзін аднаго.

Падчас прэс-канферэнцыі.

Фестывальная эстафета

Сёння распачынаецца міжнародны фестываль этнакультурных традыцый “Кліч Палесся”. На мерапрыемстве па традыцыі два чалавекі атрымаюць званне ганаровага палешука. Хто канкрэтна? Інтрыга захоўваецца. Вядома толькі, што адзін з іх — работнік культуры і мастацтваў. Падчас мінулых фэстаў ганаровае званне атрымалі з пазначанай сферы дзейнасці Міхаіл Фінберг і Міхаіл Дрынеўскі.

Яўген РАГІН / Фота аўтара

Пра гэта гаварылі 19 верасня, напярэдадні падзеі, у сталічным Доме прэсы на прэс-канферэнцыі, у якой бралі ўдзел Іван Галабурда — кансультант упраўлення культуры і народнай творчасці Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь; Інга Заўгародняя — першы намеснік начальніка галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Гомельскага аблвыканкома; Іна Быхаўцова — дырэктар Гомельскага абласнога цэнтра народнай творчасці; Аляксандр Бандарэнка — галоўны рэжысёр фестывалю; Анастасія Анішчонак — начальнік аддзела турызму Нацыянальнага парку “Прыпяцкі” і Святлана Гук — намеснік генеральнага дырэктара ААТ “Белкінга”.

Фестываль ладзіцца раз на два гады. Пяць апошніх мерапрыемстваў маюць міжнародны статус. Месца правядзення — нязменнае: аграгарадок Ляскавічы Петрыкаўскага раёна. Сёння тут збіраюцца творчыя дэлегацыі васьмі раёнаў Гомельскай (Жыткавіцкі, Ельскі, Калінкавіцкі, Лельчыцкі, Мазырскі, Нараўлянскі, Петрыкаўскі, Хойніц-

кі) і трох раёнаў Брэсцкай вобласці (Лунінецкага, Пінскага, Столінскага). Прыедуць, натуральна, сябры з Расіі і Украіны. Па словах Івана Галабурды, сёлета ў Ляскавічах выступяць і творчыя калектывы з Індыі, Польшчы.

Як паведамілі Інга Заўгародняя і Аляксандр Бандарэнка, чакаецца, што насельніцтва аграгарадка толькі за кошт удзельнікаў фестывалю павялічыцца амаль на дзве тысячы чалавек. Колькі будзе гэтых, прадказваць немагчыма. Сведкі распавядаюць, што падчас дзеі з-за ўдзельнікаў і гасцей берага Прыпяці не бачна. Падаецца, што тут новая вёска вырасла.

Чым сёлета фестываль розніцца ад папярэдняга? Рэжысёр святка палумачыць, што ўпершыню прапануюцца акцыя “Сярод вёскі карагод” (песні і гульні аўтэнтычных калектываў), святка “Танчым па-даўнейшаму” (традыцыйныя побытавыя танцы), рыцарскія турніры і гістарычныя рэканструкцыі “Бітва эпох”, святка “Батлейка.by”, выстава “Палескія брэндзі” і пляцоўка “Кіно на траве”. Выбар, пагадзіцеся, дастаткова шырокі. Так што “Кліч...” атрымаецца нібыта прывабным.

Што ні канцэрт — прэм’ера!

18 верасня Беларуская дзяржаўная філармонія адкрыла свой 81-ы сезон. Што наперадзе?

Надзея БУНЦЭВІЧ

— Новы сезон — новая музыка, — гаворыць мастак кіраўнік галоўнай музычнай установы краіны, заслужаны артыст Беларусі Юрый Гльдзюк. — Асабліваць любога філарманічнага сезона, у адрозненне ад тэатральнага, — у павышанай колькасці прэм’ер. Бо гэта і новыя творы, і новыя праграмы, і новыя выканаўцы. Што ні канцэрт — прэм’ера!

У гэтым пераканалі нават першыя вечары, дзе побач з сусветнымі шэдэўрамі гучалі айчыныя творы. Міжнародны дзень музыкі, што прыпадае на 1 кастрычніка, будзе адзначаны ўвечары Яваслава Кузняцова “Трыумфанне з выпадку...” Наступным тыднем вечарынай “Мой родны кут” пра-

цягнецца святкаванне 80-годдзя Ігара Лучанка. У сярэдзіне лістапада — сусветная прэм’ера чаровай буйнай партытуры Ларысы Сімаковіч “Скарына. Вяртанне. Сем сцен жыцця”.

Больш чым калі будзе і сумесных міжнародных праектаў. І гэта не толькі фестывалі! Ансамбль “Класік-Авангард” выступіць разам з польскімі калектывамі. Знакаміты баяніст Уладзіслаў Плігаўка — з літоўскім ансамблем Subtilu-Z і расійскім акардэністам Мікітам Уласавым. Гродзенскі піяніст Кірыл Кедук — з французскім трубачом П’ Мішэлем Тууроном. Апошні канцэрт, дарэчы, адбудзецца ў рамках новага абанемента “Залатыя дуэты” Дзяржаўнага камернага аркестра. Сачыце за афішамі!

Стыпендыяльная праграма Міністра культуры і нацыянальнай спадчыны Рэспублікі Польшча Gaude Polonia

Нацыянальны цэнтр культуры ў Варшаве аб’яўляе набор на XVIII конкурс (на 2019 год) стыпендыяльнай праграмы Міністра культуры і нацыянальнай спадчыны Рэспублікі Польшча Gaude Polonia.

Праграма Gaude Polonia прызначана для маладых твораў і перакладчыкаў з краін Цэнтральнай і Усходняй Еўропы.

Курс навучання ў Польшчы пачнецца 1 лютага і будзе доўжыцца да 31 ліпеня 2019 года.

Набор удзельнікаў ажыццяўляецца на конкурснай аснове.

Кандыдаты павінны валодаць польскай мовай на базавым узроўні.

Заяўкі прымаюцца да 15 кастрычніка 2018 года.

Неабходныя дакументы: заяўка на атрыманне стыпендыі; мінімум 2 рэкамендацыі ад вядомых у абранай галіне дзейнасці твораў; партфоліа ў папярэвым ці электронным выглядзе.

Заяву на ўдзел можна падаць праз Польскі Інстытут у Мінску (Мінск, вул. Валадарскага, 6) або непасрэдна ў Нацыянальны цэнтр культуры ў Варшаве (01-231 Варшава, вул. Плоцка, 13).

Падрабязная інфармацыя аб Праграме, умовах удзелу і бланкі анкет на старонцы:

<https://www.nck.pl/dotacje-i-stypendia/stypendia/programy/gaude-polonia/dokumenty>.

Дадатковую інфармацыю можна атрымаць у Нацыянальным цэнтры культуры ў Варшаве (тэл. +4822 3509530, e-mail: bberdychowska@nck.pl),

а таксама ў Польскім Інстытуце ў Мінску (тэл. +37517 2006378, 2009581).

Здавалася б, прафесійным калектывам няма чаго перажываць: у кожным мястэчку падростае творчая змена. Аднак сёння мы назіраем спад (спадзяюся, часовы!) аматарскага руху. Студыі існуюць адасоблена, быццам адмежаваныя адна ад адной. Студэнцкія тэатры нярэдка па розных прычынах закрываюцца. Вядомыя калектывы — нават са званнем “народны” ці “узорны” — часам не маюць памяшканняў для рэпетыцый і сталай пракратнай пляцоўкі. Згасае фестывальны дзіцячы рух.

Многія з гэтых праблем былі агучаны на дыскусіі напярэдадні Міжнароднага фестывалю студэнцкіх і моладзевых тэатраў “Тэатральны куфар, БДУ-2018”, які сёлета мае дэвіз “Традыцыі. Пошук. Эксперымент” і сабраў у Мінску калектывы з 16 краін.

Кацярына САЛАДУХА, дырэктар фестывалю:

15 гадоў таму мы пачыналі з невялікай колькасці ўдзельнікаў. Пасля назіралі ўсплёск: заявак было так шмат, што нават ладзілі асобную праграму для айчынных студэнцкіх тэатраў, каб даць ім магчымасць пабачыць адзін аднаго і звязць стасункі з замежнымі калегамі. Аднак цяпер перажываем спад.

Дзмітрый ЦІШКО, рэжысёр студэнцкага тэатра БДУ “На балконе”:

У нас многія студэнцкія тэатры спыняюць сваё існаванне, а ў краінах Заходняй Еўропы, у ЗША гэты рух штогод набірае моц. Кожны ўніверсітэт імкнецца мець свой калектыв, прычым трупы можа налічваць 150 — 200 чалавек. Для параўнання: “На балконе” — самы стары з усіх айчынных студэнцкіх тэатраў — мае ўсяго 30 удзельнікаў. Існуем не без цяжкасцей, і неабходнае для пастановак даводзіцца набываць самім. Але галоўнае, што калектыву надзвычай запатрабаваны сярод моладзі. Уявіце, на кастынг да нас прыходзіць больш кандыдатаў, чым у тую ж Акадэмію мастацтваў! Аднойчы на восем вакантных месцаў прэтэндавала 140 чалавек!

Я ўвогуле ўвёў бы на некаторых факультэтах дадатковым заняткам спецыяльнасць “акцёрскае майстэрства” — напрыклад, для будучых журналістаў, дыпламатаў і ўсіх тых, каму дзеля прафесійнай прафесіі неабходна навучыцца эфектыўнай камунікатыўнасці.

К.С.: Хаця студэнцкіх тэатраў паменела, але да фестывальнай дырэкцыі сталі звяртацца незалежныя групы. Такім чынам “Куфар” пашырыў склад удзельнікаў.

Іван ЯНУШЭВІЧ, прарэктар па выхавачай працы і сацыяльных пытаннях БДУ:

Магчымасць самавыяўлення ў тэатральнай творчасці спрыяе выхавачай працы са студэнцтвам, яго духоўнаму развіццю, таму адміністрацыйны апарат універсітэта будзе імкнуцца падтрымліваць свае калектывы і фестывальны рух БДУ ў цэлым.

Аляксей СТРЭЛЬНІКАЎ, тэатральны крытык:

Этапнай падзеяй у развіцці “Куфара” стаў удзел у праграме студэнцкіх тэатраў творчых ВНУ. Калі раней на фестывальнай

Летам сайты шэрагу дзяржаўных тэатраў стракацелі аб’явамі, якія запрашалі ўсіх авотных паспрабаваць патрапіць у трупы. Іншыя ладзяць пошукі акцёраў не так гучна, але праблема ад гэтага меншай не становіцца. Нягледзячы на штогадовы выпуск творчых ВНУ, калектывам не хапае асобаў, якія мараць знайсці сваё месца ў мастацтве (а не толькі перасядзецца размеркаванне, а потым ірвануць на больш аплатную пададу).

Дзе шукаць няўрымсліваю творчую змену? Адзін з варыянтаў — падтрымліваць аматарскі рух. У Беларусі безліч школьных, студэнцкіх, моладзевых калектываў, куды дакладна ідуць не па заробак ці гучнае імя, а таму, што без тэатра свайго жыцця не уяўляюць. Нярэдка здараюцца гісторыі, калі аматары, захапіўшыся творчасцю, становяцца прафесіяналамі і сыходзяць у тэатр з галавой.

Настасся ПАНКРАТАВА / Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

Стартап для служак Мельпамены

сцэне выступалі выключна аматары, то цяпер на паломскі ўдзельніцтва нямаля пачаткоўцаў у прафесіі, якія праз нейкі час памяняюць вучэбныя аўдыторыі на дзяржаўныя тэатры. Магчыма, менавіта форум паспрыяе гэтаму пераходу са студэнтаў у спецыялісты.

Зінаіда ПАСЮЦІНА, прафесар кафедры тэатральнай творчасці БДУКіМ, мастацкі кіраўнік тэатра-студыі “7 паверх”:

Сапраўды, студэнтны маіх апошніх трох курсаў паспяхова працягваюць амаль ва ўсіх тэатрах краіны, іх заяўляюць на сур’ёзныя ролі. Але я бачу “нажніцы” ў тым, што прадстаўніцтва “Куфара” так моцна пашырылася. Возьмем Акадэмію мастацтваў: у раскладзе студэнтаў штодня значыцца сцэнэр, сцэнэмава, танец і іншыя прафесійныя прадметы. З такой падрыхтоўкай не страшна брацца за любы цікавы матэрыял, бо ёсць каму яго рэалізаваць. З аматарамі працаваць куды цяжэй: ім трэба вырвацца з распарудку дня, які прадугледжвае вучобу ці працу, але зусім не ўдасканаленне творчых здольнасцей. А ў сёлетняй праграме я бачу яшчэ і прафесійныя тэатры з Грузіі ды Ізраіля. Мо трэба дадаткова падумаць над селекцыяй?

К.С.: Падкрэслі: аматарскія і прафесійныя калектывы выступаюць у розных катэгорыях. Як нам падаецца, тым самым мы пашырылі дыяпазон і ўзялі ўзровень фестывалю.

Вячаслаў САШЧЭКА, дацэнт кафедры тэатральнай творчасці БДУКіМ, рэжысёр тэатральнай майстэрні “Студыёзы”:

У многіх краінах ладзяцца асобныя фестывалі для студэнцкіх калектываў творчых ВНУ. У Беларусі такога кшталту форуму не існуе, таму я ўдзячны “Куфара”.

Алена МАЛЬЧЭЎСКАЯ, тэатральны крытык:

У тэатральным працэсе краіны “Куфар” стаў выконваць так неабходную ўсім нам ролю аб’яднальнай разрозненых плыняў. Дзіцячых, маладзёжных, студэнцкіх тэатраў у нас шмат, але ўсе яны існуюць паасобку. Між тым, у Беларусі нямаля мясцін, дзе цікавацца да тэатральнага мастацтва падтрымліваецца толькі аматарскімі калектывамі. Скажам, у Полашку даўно дзейнічае “Пілігрым”, які насамрэч выконвае функцыю гарадскога тэатра. І такіх прыкладаў нямаля.

Таццяна ТРАЯНОВІЧ, кіраўнік Цэнтра эксперыментальнай рэжысуры:

Наш цэнтр апошнія гады актыўна займаецца тэатрам практным, у якім рэжысёр збірае сваю каманду на адну канкрэтную пастаноўку. Часта праект узнікае на базе студэнцкіх курсаў. Маладыя рэжысёры хоць і ставяць сучасную драматургію, якая зазвычай не карыстаецца вялікай папулярнасцю ў масавага гледача. Таму ўзнікаюць складанасці з пракатам спектакля. Фестываль дае магчымасць звярнуць на сябе ўвагу, дазваляе паглядзець, чым жывуць твае равеснікі ў іншых краінах, абмяняцца вопытам. Дзякуючы форуму, адбываецца рост айчыннага практнага тэатра.

Віталей КАТАВІЦКІ, загадчык кафедры рэжысуры БДАМ:

Усім удзельнікам тэатральнага працэсу неабходна не аддзяляцца адзін ад аднаго, а наадварот — арганічна ўзаемадзейнічаць. Тым болей, у эпоху постдраматычнага тэатра крытэрыі ацэнкі прафесіяналізма вельмі моцна размыты. Сёння жыццё развіваецца па законах тэатральнай творчасці, а тэатра-

льная творчасць уплывае на жыццё. Таму і тэатр усё менш падзяляецца на аматарскі і прафесійны. Згадаем знакамітага амерыканскага рэжысёра Роберта Уілсана: ён, між іншым, выйшаў менавіта са студэнцкай студыі.

Антон МІШУЦІН, рэжысёр Дзіцячага тэатра “Ронд”:

У нашага калектыву, як і ў многіх іншых, няма магчымасці выходзіць да гледача рэгулярна. “Ронду” спаўняецца 35 гадоў, а мы не маем сваёй пляцоўкі, рэпетыем у маленькім пакойчыку. Дзякуючы фестывалю, удзельнікі дзіцячых калектываў змогуць выступіць на сапраўднай сцэне перад поўнай залай — і тым самым атрымаюць дадатковую матывацыю займацца тэатрам. Хлопчыкам і дзяўчынкам вельмі патрэбна знаходзіцца побач з аднагодкамі, прасякнутымі такой жа ідэяй — так адбываецца станаўленне асобы, далучэнне дзяцей да культуры.

А.М.: Сёлетняя афіша фестывалю прапаноўвае адмысловую дзіцячую праграму. Гэта яскравы паказчык таго, як форум аб’ядноўвае ініцыятывы. Памятаю, калісьці студыя “Ронд” ладзіла цудоўны міжнародны фестываль дзіцячых тэатраў “Крок у неба”. У Любані Васіль Каткавец праводзіў абласны фестываль дзіцячай тэатральнай творчасці “Чароўны куфарак”. Цяпер вось эстафету пахапіў “Тэатральны куфар”.

І зусім неабавязкова, каб чалавек, які займаецца ў тэатральным калектыве, стаў акцёрам ці актыўна ўліўся ў тэатральнае жыццё. У кожным разе, былі студыі дакладна будзе добрым гледачом. Выхаванец дзіцячага тэатра вырасце добрым чалавекам, здатным аналізаваць сябе і іншых, бо тэатр — гэта вельмі добры спосаб засвоіць навыкі жыцця ў грамадстве.

В.С.: Для “Студыёзаў” фестываль — магчымасць выхату за межы студэнцкай аўдыторыі. Ён нясе функцыю стартапу: да імпульсу студэнтаў адчуць сябе часткай шырокага тэатральнага працэсу, дорыць матывацыю выбраць тэатр у якасці свайго прафесіі.

Андрэй КУРЭЙЧЫК, драматург:

Парадокс у тым, што не ўсе таленавітыя людзі ідуць па профільную адукацыю: аднаго бацькі алгаваюць, іншы адчуў любоў да тэатра ў тым узросце, калі ўжо не ідуць у студэнты... Фестываль дазваляе апантаным творчасцю паказаць сябе. Я шмат гадоў сачу за “Куфарам” і кожны раз адкрываю ўсё новыя таленты. А яшчэ ў мяне ёсць надзея на тое, што форум зможа ўзгадоўваць парасткі айчынай тэатральнай драматургіі, бо на далёкі момант нашы творчыя ВНУ не могуць прапанаваць пачаткоўцам нават курсаў, якія б увялі ў прафесію. Для мяне ж драматургія — аснова сучаснага тэатра.

К.С.: Мы глядзім у гэты бок, хача пакуль форум і не займеў асобных курсаў па сучаснай драматургіі. Абавязкова ладзім майстар-класы ад гасцявых тэатраў, праводзім чыткі. Мне вельмі падабаўся праект, калі тры рэжысёры ставілі на трох мовах тры невялікія п’есы. Пасля такіх імпрэз айчынным аўтарам вяртаюцца на “Куфар” ужо ў пастаноўцы замежнікаў. Напрыклад, сёлета прафесійны тэатр з Грузіі прывозіць “А калі заўтра няма...” Дзмітрыя Багаслаўскага.

Дарчы, “Куфар” у апошнія гады перасякаецца па тэрмінах правядзення з “ТЭАРТам”, і ўсё ж захоўвае сваю публіку. Аднаводна, фестываль ужо стаў часткай жыцця горада.

Кампазітар Алег ЕЛІСЕЕНКАЎ, які піша песні «для школьнікаў і прафесараў», адзначыў 60-годдзе. Як прызнаўся “К” гэты заслужаны дзеяч мастацтваў Рэспублікі Беларусь, дацэнт кафедры мастацтва эстрады Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, з нагоды сваіх юбілеяў ён ніколі не “парыўся”. Вось і мінулы, які выпаў на ўчарашнюю пятніцу, выключэннем не стаў. Таму сёння, у суботу, галава ў маэстра, пэўна, свежая. Што яму было ўласціва заўсёды.

Алег КЛІМАЎ /
Фота аўтара

**АД ШАСТАКОВІЧА
ДА ШНУРАВА**

— Доўга думаў, якім кампазітарам вас трэба называць — вядомым, папулярным, знакамітым?

— Добрыя словы, працявайце! Яшчэ ёсць ваарыянты?

— Мэтр сучаснай папулярнай музыкі.

— Усё? На канцэртах мяне прадстаўляюць проста: “Кампазітар Алег Елісеенкаў”. Калі я яшчэ і спяваю, дадаюць “выканаўца”. Да эпітэтаў я стаўлюся спакойна, але з павагай.

— Дзмітрыю Шастаківічу належыць такое выслоўе: “Сапраўдная музыка заўсёды рэвалюцыйная, яна гуртуе людзей, трывожыць іх, кліча наперад”. У які “наперад” клічаце вы?

— Кожнае выступленне публічнага чалавека — гэта свайго роду пропаведзь. Хачу спадзявацца, што я клічу людзей да добра.

— Тады — даруйце за збітае пытанне — на ваш погляд, ці можа мастацтва мяняць людзей?

— На мой погляд, не. Іх змяняюць жыццёвыя абставіны. А мастацтва дае аддыху — я б нават сказаў, яно забяўляе. Калі ж мастацкі пачатак у чалавеку антыгуманны па сваёй сутнасці, то гэта ўжо не мастацтва, а, хутчэй, пазіцыя. Мастацтва ж заўсёды маральнае.

— Вы да Алы Пугачовай ставіцеся не без пягэту?

— Адкуль такое пытанне? Як да артысткі, у мяне да яе складанае стаўленне. Я вырас на іншай музыцы, “эпоха Пугачовай” прайшла ў баку ад мяне, хача мя і спявалі на танцпляцоўцы “Ясныя, светлыя глезы” ансамбля “Веселые ребята”, у якім яна працавала ў сярэдзіне 1970-х. З эстэтычнага пункту гледжання — толькі з гэтага — Пугачова мне была блізка акурат у свой ранні перыяд, асабліва часоў фільма “Іронія лёсу, або З лёгкай парай!”, дыялога якога запісала некалькі песень Мікаэла Гарывердыева. І блізка мне Пугачова акадэмічнага гатунку. Але я разумею і яе некаторыя эпагнастычныя рэчы кшталту “Мадам Брошкінай”. У вобразе.

напэўна, ёсць і ўва мне. І Гарыка Сухачова я нармальна ўспрымаю, хача ён таксама не пай-хлопчык на сцэне.

**ПРАВЕРКА
НА ТРЫВАЛАСЦЬ**

— Вы ж скончылі Маладзечанскі дзяржаўны музычны каледж?

не буду, а ў нашым універсітэце іх узровень — досыць высокі. Вы паглядзіце, хто нас калісьці вучыў! Не маглі ж іх вельмі ўменні воль так узяць і знікнуць.

— Але часам цяперашнія праграмы называюць састарэлымі.

— Гэта глупства! Хіба мы вучым студэнтаў толькі музыцы якога-небудзь

зменшылася, паколькі мы якраз і арыентуемся на запатрыбы з месцаў. І, дарэчы, пра аграгарадкі. Яшчэ гадоў 20 таму я быў перакананы, што складаная для разумення музыка можа існаваць толькі ў сталіцах або гарадах з шматгадовымі музычнымі традыцыямі. А пасёлкам і вёскам патрэбны фальклор і што-небудзь просценькае, шансон які-небудзь. І вось, нежэ я прыхаў у складзе зборнага канцэрта ў аграгарадок. Сярод артыстаў — салістка ці то Операга тэатра, ці то Музычнага. Ну, думаю, паглядзім, як глядчы ўспрымуць арыю Вердзі. І быў уражаны тым, наколькі ім спадабалася класічная музыка. Калектыву, які выступаў следам, столькі крыкаў “бравы!” не дасталася. І я зразумеў, што для гэтых людзей можна спяваць любую музыку, у тым ліку і складаную эстраду. Зразумеў, што ўзровень музычнай культуры ў краіне вырас.

— Вы сур’ёзна?

— Ну, можа, ён не такі, як у Італіі, дзе ў караке-бары наведвальнікі могуць праспяваць вельмі складаную песню Элтона Джона або падцягнуць якую-небудзь акадэмічную тэму Андрэа Бачэлі (і “вуліца” да такога канцэрта далучыцца). Але — вырас-вырас, павярце мне! Бачэлі, можа, наша “вуліца” яшчэ і не праспявае, аднак выслухае з увагай. Яна ж сёння падкаваная, самую розную музыку чула ў тым жа інтэрнэце. Дарэчы, і эстрада беларуская расце, становіцца больш складанай.

— Складанай? Мне не пацалася?

— Так, значна складанейшай у музычна-эстэтычным плане. Больш разнастайнай стала, больш шматстылёвай.

— Так, значна складанейшай у музычна-эстэтычным плане. Больш разнастайнай стала, больш шматстылёвай.

— Так, значна складанейшай у музычна-эстэтычным плане. Больш разнастайнай стала, больш шматстылёвай.

— Так, значна складанейшай у музычна-эстэтычным плане. Больш разнастайнай стала, больш шматстылёвай.

— Так, значна складанейшай у музычна-эстэтычным плане. Больш разнастайнай стала, больш шматстылёвай.

— Так, значна складанейшай у музычна-эстэтычным плане. Больш разнастайнай стала, больш шматстылёвай.

— Так, значна складанейшай у музычна-эстэтычным плане. Больш разнастайнай стала, больш шматстылёвай.

— Так, значна складанейшай у музычна-эстэтычным плане. Больш разнастайнай стала, больш шматстылёвай.

— Так, значна складанейшай у музычна-эстэтычным плане. Больш разнастайнай стала, больш шматстылёвай.

— Так, значна складанейшай у музычна-эстэтычным плане. Больш разнастайнай стала, больш шматстылёвай.

— Так, значна складанейшай у музычна-эстэтычным плане. Больш разнастайнай стала, больш шматстылёвай.

— Так, значна складанейшай у музычна-эстэтычным плане. Больш разнастайнай стала, больш шматстылёвай.

— Так, значна складанейшай у музычна-эстэтычным плане. Больш разнастайнай стала, больш шматстылёвай.

— Так, значна складанейшай у музычна-эстэтычным плане. Больш разнастайнай стала, больш шматстылёвай.

— Так, значна складанейшай у музычна-эстэтычным плане. Больш разнастайнай стала, больш шматстылёвай.

— Так, значна складанейшай у музычна-эстэтычным плане. Больш разнастайнай стала, больш шматстылёвай.

— Так, значна складанейшай у музычна-эстэтычным плане. Больш разнастайнай стала, больш шматстылёвай.

— Так, значна складанейшай у музычна-эстэтычным плане. Больш разнастайнай стала, больш шматстылёвай.

— Так, значна складанейшай у музычна-эстэтычным плане. Больш разнастайнай стала, больш шматстылёвай.

— Так, значна складанейшай у музычна-эстэтычным плане. Больш разнастайнай стала, больш шматстылёвай.

Хітмэйкер з сімфоніямі за плячыма

умоўна кажучы, буфетчыцы яна арганічная.

— Чаму задавалася пытанне пра Пугачову? Гэта такі пастскрытум да тэмы “мастацтва — не мастацтва”. Разуменчы, што ў душы яна па-ранейшаму ў чымсьці застаецца хуліганкай, мне было нежэ дзіўна бачыць калісьці па тэлевізары яе вясёла-жывую рэакцыю на канкрэтныя песні групкі “Ленінград”...

— А я не лічу творчасць гэтага калектыву антыгуманнай.

— Як жа мараль, якая — “заўсёды”?

— Ну а ў чым, па-вашаму, заключанае амаральнае пытанне? У тым, што ён часта не выбірае выразаў? Але гэта той выпадак, калі некаторых слоў з песень дакладна не выкінае. Аляксандр Сяргеевіч Пушкін не лічыцца ж амаральным тыпам за тое, што ў яго ёсць пэўнага зместу радкі. Проста, гэта такія эстэтыка. Нешта ад гэтай гарадской басоты, шпаны, у абліччы якой паўстае Шнураў,

— Так, па класе “тэорыя музыкі”. У 1970-я ён яшчэ, праўда, вучылішчам называўся. У 1982-м скончыў Беларускае дзяржаўнае кансерваторыю, якая цяпер Акадэмія музыкі — яе кампазітарскае аддзяленне. У 1986-м — асістэнтуру-стажыроўку ў таго ж Дзмітрыя Смольскага, у класе якога я ў кансерваторыі і вучыўся. Увогуле, мне пашанцавала, што ў гады маёй вучобы на нашай кафедры кампазіцыі выкладалі выбітныя асобы, гонар беларускай музыкі XX стагоддзя. Гэта і Анатоль Багатыроў, і Яўген Глебаў, і Уладзімір Алоўнікаў, і Ігар Лучанок, і Андрэй Мдзівані — сапраўды “залаты фонд” айначнай культуры.

— А што наконт якасці цяперашніх студэнтаў? І педагогаў?

— Таксама ўсё нармальна. Гэта, ужо прабачце за такое параўнанне, як бульбачка: адзін курс лобры ўрадіўся, а потым гады 3 — 4 раптам ідзе прапісанне. Педагогі не тыя? За іншыя ВНУ адказаць

ХІХ стагоддзя? Што за трызненне? Ды яны і класіку засвойваюць, і сучасную музыку. Далібог, не ведаю, ад каго вы маглі чуць такую крытыку.

— Як вы ставіцеся да таго, калі выпускнікі творчых ВНУ ў прафесіі не застаюцца?

— Дык ва ўсе гады людзі з музыкі сыходзілі! Гэта нармальна, калі здаецца такая праверка на трываласць. Мастацтва негэ ўспрымаць у першую чаргу як бізнес, які прыносіць надрэны і стабільны даход. Культурная дзейнасць — прафесія, якая прагнозам непадудадная.

— Тым не менш, сёйтой маркуе, што паколькі ў краіне аптымізуюцца ўстанавы культуры, не трэба дзяржаве столькі маладых спецыялістаў, колькі выпускаецца цяпер. Маўляў, не знойдзецца для іх работ у аграгарадках...

— Зноў-такі, за ўсю навучальную сістэму не скажы. Колькасць жа студэнтаў, якія прымаюцца на нашу кафедру, і сапраўды

Гэтая песня перажыла незлічоныя перавыданні і павярнула мяне да шырокага глядача. Я зразумеў тады, што хачу пісаць мелодыі, якія б гучалі і мелі поспех на любым вялікім свяце, каб яны падаліся і мне самому, і школьніку, і 70-гадоваму прафесару. Як, напрыклад, “Птицы, мои птицы”, якую Алеся спявае.

— У 1997 годзе вы былі прызначаны галоўным рэдактарам Галоўнай рэдакцыі музычных праграм Беларускага тэлебачання. У эфіры тады гучала самая розная папулярная музыка — рэтра, сучасная эстрада, рок... За што вам рэспект?

— Найцікавейшая была праца... Гэта ж ліхія 1990-я — з усімі іх страхамі. Такага жорсткага рэжыму праходу, як сёння, тады на БТ не існавала. Нават самыя малодшы асвятляльнікі мог выпісаць пропуск чалавеку, які ў выніку ішоў не да яго, а да мяне. Сядзь перада мной, растапырваў пальцы веерам і пачынаў патрабаваць усё, што яму прыходзіла ў галаву.

— “Дзяўчынку маю пакажы па “тэліку”?”

— У тым ліку. Але калі казаць пра творчы працэс, то праца, вядома, была па мне. Я б ужо тады мог назваць сябе музычным прадзюсарам. І стараўся выпускаць на экран музыку толькі добраю і, як вы правільна адзначылі, рознастылёваю. Мы адраділі тэлефестываль “Песню бярыце з сабой”, паднялі на больш высокі ўзровень конкурс “Зорная ростань”, паказвалі “Рок-караначыю”. Цікавы быў час, цяжкі, эмацыяна затратны. Але ён прыносіў сапраўднае задавальненне.

— Адносна наядуна вы пачалі выконваць уласныя песні і самі — як сольны, так і разам са сваім калектывам. Што падштурхнула да гэтага?

— У часы СССР у творчай іерархіі кампазітараў вышэй за выканаўцаў. Ва ўсіх канцэртах аб’яўляліся імёны кампазітараў, прычым з пералікам усіх іх званняў. Яны больш зараблялі, асабліва ў эстрадзе. Цяпер усё змянілася. Нас, як правіла, не запрашаюць на канцэрты. А прадстаўляючы кампазіцыю, вядучы абвясчае, што гэта, напрыклад, “песня Аляксандра Саладухі” — хача ён песень не піша. Часам сам пачынаю залудмаваць: а сапраўды, ці сам я вось гэта напісаў? Таму кантакту з публікай у кампазітараў практычна няма. А для мяне гэта важна, — зносіны з гледачом. Ну і паколькі спяваць я магу — дадзеныя дазваляюць, то і стаў гэта рабіць на публіку. Пагатоў, так я спяваць заўсёды любіў.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Каардынаты “Вежы”

Каб пераканацца ў тым, што лялькі “руляць” (дарэчы, і не толькі на гэтым фестывалі), дастаткова зірнуць, як выглядае ўся “дошка гонару”. Лялечнікі ахапілі ажно чатыры дыпломы — акурат дзве трыі ўсіх узнагарод. Да перамогі ў намінацыі “Найлепшы спектакль тэатра лялек”, якім аказаліся сталічны “Пансіён Belvedere”, далучыўся не толькі згаданы Гран-пры, але і дыплом за найлепшы монаспектакль. Ім стала бязмоўная “Гульня часу” з Іспаніі — сем асобных мініячур, пастаўленых сям’ю рэжысёрамі з сямі краін, уключаючы амаль невядомыя нам у тэатральным плане Партугалію, Калумбію, Індыю, Тайвань. Найлепшым мастаком прызнана Таццяна Нерсісян — за той жа Belvedere і новы дзіцячы (а дакладней, сямейны) спектакль “Мой тата — пушк” з Харкава.

Дарэчы, у тым тэатры лялек выдатна працуюць і з разнастайнымі прадметамі, і без іх — “жывой натурой”, дасягаючы новых сродкаў выразнасці. І ўвогуле знаходзяцца на вастрыні сучасных тэатральных працаў, што ўсё няк не ўлічваюць некаторыя гледачы. Паказаліся, былі здзіўлены: як можна Гран-пры аддаваць нейкім лялькам? Гэта ж не сур’ёзна!

Насамрэч, у тым спектаклі сышлося ўсё: нацыянальны матэрыял (Мікалай Куліш — вядомы ўкраінскі драматург і журналіст, расстраляны ў 1937-м), актуальная тэма (“маленькі чалавек” і яго сям’я ў рэвалюцыйным 1917-м), разгалінаваная сімволіка п’есы, якае ахоплівае сцэнаграфію і рэжысуру, высокая тэатральная культура.

Сваю ўзнагароду кіруючыя пацвердзілі і другім прывезеным спектаклем — “Каліякі-маліякі” для немаўлят “ад 0 да 3-х гадоў”. Простая казка пра тое, як сонейка і мярка пасварыліся, а потым памірыліся і зрабілі вясёлку, ішла амаль без слоў, але з некалькімі песенкамі — жывым і пад жыўка п’яніна. Дзеці з башкамі сядзелі на падушках сярод артыстаў і сцэнічнага апарату і актыўна ўдзельнічалі ў дзеянні: гулялі з сонечнымі зайчыкамі, выцягвалі рыбу вуздамі з маленькімі магнітамі, імітавалі дожджык...

Спектаклі ж амаатарскіх дзіцяча-юнацых тэатраў і студый, якія ішлі побач з прафесійнымі, апынуліся ў ар’гарадзе.

Вельмі таленавітыя падлеткі сабраліся ў тэатры студыі “Дуэт” з Санкт-Пецярбурга, але чамусьці яны былі вымушаны іграць 30–60-гадовых герояў Шукшына. Індывідуалізацыі персанажаў, добра адбудаванай

Вось і завяршыўся XXIII Міжнародны тэатральны фестываль “Белая Вежа”, удзельнікамі якога сталі 23 калектывы з дзесяці краін свету. Цягам шасці дзён адбыліся 28 паказаў 26-ці спектакляў, прычым адзін з паўтараў праішоў не ў Брэсце, а ў блізкай ад яго Жабінцы, дзе гораца віталі “Адэскія апавяданні” піцёрскага вырабу. Беларусы атрымалі тры дыпломы з шасці. Але Гран-пры паехаў ва Украіну: найлепшым спектаклем фестывалю прызнана трагікамедыя “Як загінуў Гуск” (на здымку) Кіеўскага акадэмічнага тэатра лялек.

сюжэтнай лініі несталава “Маўглі” Народнага дзіцячага тэатра “Свавольнікі” з Харкава. Зразумела, што гэты кірунак, з любоўю названы “Белавескай”, узнік у фестывальнай афішы не ад добрага жыцця. Сціглае фінансаванне не дазволіла заправіць ні слаўную вулічныя калектывы, як гэта было раней, ні прэстыжныя замежныя тэатры з нашумелымі прэм’ерамі. Сярод тэатральных крытыкаў гучала думка: ці не варта надалей увогуле адмовіцца ад “Белавескі”? Або зрабіць яе асобным, не звязаным з “Белай Вежай” праектам. Або халіа б не выносіць такія спектаклі на абмеркаванне, вымушаючы заўважаць іх хібы.

Вядома, канчатковае рашэнне будзь прымаць арганізатары. На маю ж думку, дзіцячы складнік дапаўняе цялесную карціну развіцця тэатральнага мастацтва. А правільнае ў Мінску міжнародных фестывалю “Тэатральны куфар” (з юнацкімі і студэнцкімі калектывамі), а таксама і сцільная “Свіцязьнік” польскага амаатарскага тэатра “Капрыс” на цяперашняй “Вежы”, пераконваюць, што пры адпаведнай працы з юнымі артыстамі стварэнне папраўдзе адметных спектакляў цалкам магчыма.

Пры такім разбегу фестывальнага ўзроўню прафесійнай драматургіі і артысты, занятыя ў монаспектаклях, апынуліся на “Белай Вежы” дзесяці пасэржоліне. На жаль, тая сярэдзіна не стала залатой. Піп Уотан з Вялікабрытаніі, які два гады таму зрабіў у Брэсце фурор сваім монаспектаклем “Чаплін”, гэтым разам прывёз “Маргарэт”. Арыстат пераўвасабляеша ў Тэтчар і ад яе імя вядзе дыскусію з залай пра пагітку і ўладу. Цікавая залума рэбілася аб нашае нывяданне на належным узроўні не толькі англійскай мовы, але і біяграфіі гераіні. Пытанні з залы ад спецыяльна падсаджа-

Фота Уладзіміра ВЯЗБА

Спектакль Даўгаўпілскага тэатра “Казанова. Генрыета. Венецыя”.

ных англамоўных дзятчат тычыліся асабістага жыцця, а алказы ішлі без перакладу. Народны артыст Расіі Яўген Князёў, які ў сваёй асобе прадстаўляў знакамты тэатр імя Вахтангава, цудоўна прачытаў пушкінскую “Пікавію даму”. Але наўрад ці гэта можна было назваць монаспектаклем — хутчэй, мастацкім чытаннем, гэткай “аўдэіюкай”. Ровенскі тэатр на чале з рэжысёрам Уладзімірам Петрывым скараці браўсую публіку і крытыкаў і ў 2014-м, і летась. Можна, яшчэ і таму ад цяперашняга спектакля “Калека з высты Інішман” чакалася большага, а не толькі добрай акцёрскай ігры. “Лебядзіная песня” Капанскага тэатра вылучалася нацыянальным элементам: частка чэхаўскага тэксту, дзе герой чытуе фрагменты сваіх тэатральных роляў, была заменена армянскай класічнай драматургіяй. Але малады артыст не змог перадаць усю трагедыю старога коміка.

Спектакль “Іграем Шэкспіра” з Новасібірска вылучае амбітнай залумай — і, на жаль, адсутнасцю адэкватнага рашэння. А вось “Запіскі з падполля” ў чарговы раз даказалі, што студыя Тэаэмаі з Вільнюса, якая не ўпершыню прывязала ў Беларусь, — тэатр са сваім абліччам. Аповесць Дастваўскага інтэрпрэтавалі ў звычайнай для літоўцаў і ня звычайнай для пісьменніка

“ціхай” манеры: без усялякай экзальтацыі, на фоне малітваў. “Апошняя гульня” з Алжыра, нягледзячы на вельмі дрэнны, часам бессэнсоўны пераклад з арабскай, здзіўля сучаснымі прыёмамі, удалым сінтэзам мастацтваў, усходнім і заходнім традыцыям.

Фестываль ярка выявіў кірунак, які можна назваць жыццё — у руху.

Гэты хрэстаматычны выраз можна разумець і ў філасофскім плане — як імкненне наперад, да скарняня ўсё новых творчых дзяленняў і наўпрост — як выкарыстанне пластыкі і танца. Зварот да іх становіцца часам добрай афарбоўкай, а часам і сапраўдным выратаваннем. Так, у шоу-праграме “Наша жыццё — вялікі сігнары” Узорнага тэатра-студыі “Паралель” з Баранавічаў былі расцягнутыя формы, і ня ўмела сцэнічнае маўленне. Затое ў танцавальных і пластычных нумарах моладзь выглядала пераканаўча. “Плаха” з Падольска была справядліва азначана крытыкамі як “плаха для Айтмава”, бо знакамты раман ператварыўся ў няглыбы абрубак з непазброенымі дападкамі “новай драмы”. Цікавай паддалася хіба спроба (праўда, не да канца рэалізаваная) сумяшчальна балетна алажыа з размоўным дыялагам.

Звычайна вучоная, здавалася б, праца першакурснікаў аддзялення рэжысуры тэатра БДУКІМ, выкананая

“Пансіён Belvedere” сталічнага тэатра лялек.

пад кіраўніцтвам Вячаслава Сашчэкі, стала завершаным пластычным спектаклем “Кніга кніг: жывыя трагедыі”. Студэнты цяпер на трэцім курсе, і ёсць два гады, каб падумаць пра паказы гэтай пастаноўкі, да прыкладу, у сценах Нацыянальнага мастацкага музея — магчыма, з уступным словам мастацтвазнаўцы. Чым не асветніцкі праект? Бацька, узяўшы не проста “дублююць” трагедыі сваімі “стоп-кадрамі”, а выяўляюць перадгісторыю і далейшыя развіцці падзей, яднаючы ўсё ў непарушны аповед.

Найлепшым харэаграфам фестывалю названа Ірына Савельева (Латвія) — за танцавальны спектакль Даўгаўпілскага тэатра “Казанова. Генрыета. Венецыя”. Пластычны аповед дыхае не толькі кі палымнай жарсцю, але і сапраўдным каханнем, кранальнай пяшчотай. Прыцягальнасць героя плумачыцца проста і зразумела: у адзін момант ад іншых мужчын, ён ахінае жанчын непядробнай увагай і, як тонкі псіхолог, дзе кожнай тое, чаго ёй не хапала. Пластыка настолькі красамоўная, што змест “чытаеша” без усялякіх слоў і лібрэта. Фрагменты твораў Марыны Цвятаявай агучаны гэткам “пункцірам”, з прыпынкамі пасярод слоў, напоены жывым дыханнем стрыманых эмоцый, гатовыя выліцца ў цунамі. Гэта не столькі сонсавае апора,

колькі адметная фарба гукавай аўры, складзенай з разнастайнай музычнай “нарэзкі” так, што някія “швы” не заўважны. У харэаграфіі — яшчэ больш натуральных спіль драбніоткі, часам ледзь намечаных элементнаў разнаветарных кірункаў і тэхнік. Гэта разнастайнасць спасылкаў — ад неакласікі да брэйк-данса, ад народнага танца да contemporary — становіцца пазнавальным почыркам пастаноўчыка і ўсяго калектыву ды стварае неабязнае поле асацыятыўных сувязяў.

Ды ўсё ж гадоўным на любым міжнародным фо-

руме становіцца “беларускае п’яганне”: як выглядала сярод іншых наша мастацтва. Алказ — перамога ў трох намінацыях. Да абодвух адзначаных тэатраў лялек дададзім Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы. Яго “Рэвізор” стаў найлепшым спектаклем тэатра драмы. Віктар Манаў (Гараднічы) і Павел Харланчук-Южакові (Хлестаковіч) прэтэндавалі на “лепшых акцёраў”, але такі прыз не прусуджаўся.

Запабраванасць сучаснай беларускай драматургіі не толькі ў Маскве і Санкт-Пецярбургу, але і, да прыкладу, у Якуціі пацвердзілі London наводле Максіма Дасько. Гэта п’еса двойчы ставілася і ў нас. Тым больш цікава было паглядзець замежнае прачытанне гісторыі пра сантэжніка Гену. Знешне больш кідкае, насычанае смешнай мультграфіяй, фрагментамі мультфільмаў, дадатковымі тэкстамі і сюжэтнымі хадамі, яго страціла драматычнае рэаліі і ператварылася ў забаўляльнае шоу з адценнем расійскага лубка. У цэнтры апынуўся не лёс героя, а своеасаблівы кастынг акцёраў на яго роллю, што вядзецца метадам гэткай “дыстанцыйнай” рэжысуры.

Ну, а тры ўласна брэсцкія прэм’еры трох розных тэатральных калектываў па-трабуюць больш шчыльнага разгляду ў адным з наступных нумараў “К”.

Настася ПАНКРАТОВА, Гомель — Гомель / Фота прадастаўлены тэатрам

Спадара Краўчанку ў Гомелі добра вядома спецыяльнасць у яго рэжысуры "Мета" стаў знакам для тэатра, праехаўша на фестывалі і сабраў шэраг публічнай аўдыенцыі. Да працы над новым матэрыялам рэжысёр Іван Баранав, з якой рабюць большасць сваіх спектакляў...

душэўную нядужасць, перацікае ў шэры, а той пры пэўным асветленні выходзіць на зеленавата-балошчатыя плямы — сведчыць пра глыбіню рана ад любові і нявінасьці, што наводзіць нанясці адна адной галоўныя герані. Спадар Краўчанка заўважэ новае спектакль як кухонны баявік — і спраўдзіцца казанні аўдыторыі. Чаго-та, а аднаміснае сумны псіхатрычны дыялог...

Кухонны баявік "як па нотах"

лю камячымі фарбамі. Яе шматлікія шпількі ў бок да цяжка часта выкаціваюць рогаці ў зале, аднак праз тую коўдру камікаванна стала прагледзіць адна адной галоўныя герані. Спадар Краўчанка заўважэ новае спектакль як кухонны баявік — і спраўдзіцца казанні аўдыторыі. Чаго-та, а аднаміснае сумны псіхатрычны дыялог...

не скіраваў, не адгусцілі... і сотні іншых "не". І вось гэты тэатр дэці, размяніваючы тры а то і больш дзясціма гадоў, прыняваюць нывы, сварыць і скардзіцца, пры гэтым не пераправаўшы зрабіць хоць крок, каб змяніць ступаю. Таму зямлі дэкадыва выгледзе рэжысёрскае вырашэнне з'яўляецца сімвалам, каалі дорослыя людзі нават у сваёй пластыцы, вугляватыя рукаў выглядаюць пацелкам! яны не вельмі, што з сабой рабіць і кулі пазьвець сваё іцела. Чаго тады ад іх больш чакаць у вырашэнні можа складыць гэты накіпат плаванаўня свайго жыцця?

Мношны драўняны балкі амаль высюваюцца са сідны ў залу — галы, каб штодзень у кватэры герань нагнатыся атмасфера, адчуваюцца

праз два галы пасля выпуску з Акадэміі мастацтваў назманна-данманструе сваё віртуознае валоданне прафэсіяй. Аднак вось гэта веданне правільнае ў сабе небяспэку сіярому выдатка, бо выверанасць рызыка збочыць у прадказыванасць, пазбавленую шырацы і натуральнасці. Не хонашка, каб МакДонах у Гомельскай версіі, нягледзячы на заскаржэнне ў тэатры пра-вакальнасць, набаву крышталінасць падурынка. Шчасце, што многія сіяны ўсё ж лямуюць лёд дэкадываці, які часам спрабуе скаваць дэка-

За гледжачым застэаца раўнэнне, на якім узоруці прыняць спектакль. Можна пасмяяцца з камічных момантаў і на выхадзе з залы "перацарці" амаль сэрвіль-

амаль фізічна. Быўавім стэа-награфіі рэжысёр удава выкарыстоўвае для стварэння сваёсаабілага атрацыёна жарыву. Глядзю з ікаваасцю паізажа, як напраду ўскі-пае электрычны мюрычак, бо рабаіваюцца аб пацлогу свежы курыныя яйкі, гапуеца ў андаіні-рэжыме на пліце сапраўдныя яечня. Усё гэта рымае публіку да кулімінацыйнай сіяны, калі, паводле п'есы, дачка пазьвець сваё іцела, застэацыя адна, усё ж вертаецца да закладдэння тую рытувала. І чамалан, з ікым Морына хацела вырвацца з кратаў родных сцен, палынае іе крык "Мам!" бо маці быў адзіным рэальным персанажам у яе жыцці, астатнія — ці то жуадным сном, ці то мроямі.

Выстава "Беларускае вяселле: абрад, носьбіт, песня", якая адкрылася ў Нацыянальным цэнтры сучасных мастацтваў, працягае архійную лінію Мясца беларускага вяселля, распачатая ў галоўнай экспазіцыі сямейнай фотаздымкамі ма-дэляў працаваца да пажы абраду, набывае свае карані і атрымавае моцны музычны складнік.

Іна НАРКЕВІЧ / Фота Дзіны ДАЊІЛОВІЧ

Чорна-белыя фотаздымкі з'яўляюцца часткай архіва кабінета традыцыйных музычных культур Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі. Прывезеныя з музычна-этнографічных экспедыцый разам са сыпткамі і стужкамі з гуказапісамі, яны прапунераваны, каталагізаваны і захоўваюцца ў тэчках і скрывах. Такі матэрыял прызначаны для выключна для навуковага праглядзю. Ініцыятарам іх дэманстрацыі шырокаму гледзю стала металыст кабінета традыцыйных музычных культур Настася ДАЊІЛОВІЧ. Яна прынесла архіва на адну з сестраў у межах паўракаўкі да Месыа фатаграфіі — і неўзабаве ўзнікла іна выстава: паказваць вяселле праз партреты носьбітаў песенна-абрадавай традыцыі.

На фотаздымках яны стаяць каля сваіх хат ці палатноў: святонча убраныя, спакойныя, пэўна ў варцісці сваіх ведаў, у сваёй зольнасці праз рытувалі адпачыць кожны важны стан чалавек у біясонні рух жыццёвага кола.

У іх вачах — розум і мудрасць

Герою выставы можна не толькі ўбачыць, але і пацуць.

— Для мяне фатаграфіі гэтых людзей самыя каштоўныя на выставе, — кажа Настася ДАЊІЛОВІЧ. — Як для музыкантаў для мяне вартасць песеннай традыцыі, заваляса б, палына пераважываць. Але бы зачараваная ў біясонні глядзю на твары людзей, на іх постаці. Мне дэацыя, што ў стале узросце ўсе вясковыя становіцца палюбымі адна да аднаго, у іх вачах — розум і мудрасць. Ад размовы з імі эмацыяна зараджаецца на паліты, перастае баяцца паліты і старэй. Гэтыя людзі — самі па сабе злавятка нашай культуры. Самым даўнім фотаздымкам, каля сарака гадоў. Вызвільным на іх асобам сёння мае быць ужо больш за сто. Каб зрабіць чалавек у біясонні рух жыццёвага кола.

найд да гледача, Настася ўласнарач напісала кожны здымак. Гэта кароткія звесткі пра людзей, урыўкі з песень ці размоў. Разам з этнаграфічным адметнасцямі XX стагоддзя, тут захаваны і чароўныя старага фота — з рознымі хібаі, якія пакажуць ші то неадаснаваны друк, ші то час. Але відэафонна, што гэтыя кадры святлююць, растваронца ў павестры і, магчыма, хутка знікнуць, як знікнуць і самі абрады, які сродзіць з жыцця іх носьбітаў. — Мне было вельмі цікава працаваць з архівам Акадэміі музыкі, — кажа куратар выставы Дзіна ДАЊІЛОВІЧ. — Мая задача была зрабіць сучасным візуальны бок вяселля, зашкаіць малых людзей. Тут ёсць QR-коды, і кожны, хто мае тэлефон, з лёгкас-

цю можа атрымаць дадатковую інфармацыю. Гэта вельмі шчыра і прудзіўнае фотаздымкі людзей, для якіх музыка — частка жыцця. Таму вяселле, якое раней прагледзёнае калі пшы дэці, сёння ўтварае кантраст да таго, у што ператваронца сучасныя свята. Раней песні справадалі кожны крок, з імі радаліся і сумвалі, пера-жывалі і гора, і шчасце. Таму музычная зыста, зрэбленая ў этнаграфічных экспедыцыях — вельмі важная частка экспазіцыі. Мультымедыійны часткі прысвечана асобнай зала. Спецыяльна для яе быў зроблены слайд-фільм, кожны здымак для якога суправаджае галас-

таго, хто на ім адлюстра-вана. А кадры змяняюцца ў адпаведнасці з пасты-доўнасцю вяселляга аб-раду. Яшчэ ў адной зале можна паглядзець фільм "Раздзялінасць — вяселле", зняты летас сбраімі Студэнтскага этнаграфічнага таварыства. Сігнарый да яго напісала журналістка і граматскі эксперт у галіне неаэтарыяльнай культурнай спадчыны Рагіна Гам-завіч. Здымкі адбываюцца ў вёсцы Дзяржынск Лельчыцкага раёна. — Не ўсёды на вяселле пусцяць чужога чалавек з камерай, — распавядае яна. — На маім веку ўдалося патрапіць толькі на два. Але традыцыя я велада, таму паказвала, дзе трыба

стаць фатаграфу Альфрэду Мікусу, дзе апэратура Аляксее Глушко, каб пастыць зафіксаваць увесь абрад. Вельмі цікава яго частка — навіанне нампі-ккі. У Дзяржынску яна мае даўняю іаць метрду! Гэ-ла галаўны ўбор рунічка-вага тыпу, які ўпершыню навіанво на вяселлі. Спа-чатку на галаву малалой, а потым, як пубанай, дзедчыну звязваюць з ма-ладца, бо ёй — працягваць род. Галоўна наша мэ-та было зафіксаваць, та-му ёсць некаторыя хібы здымкі: напрыклад, каме-ра часам трапляла ў каір, бо людзей на вяселлі было багата. Але потым стужку выдатна зманіраваў Дзя-ніс Касцюкевіч. Можна лічыць, што гэта першы паказ фільма. Я зрабіла яго за свае грошы. Проста каб засталася!

Кадэ з вяселля ў Забалаці, Ступіцкі раён. 1973 год.

Праект мае моцны мультымедыійны складнік.

Беражлівае, паважлі-вае стаўленне не толькі да архіваў, але і да самой традыцыйнай культуры, імяненне занатаваць і з добразычліваасцю ды пельне-ліва паказваць сучаснікам — такім успрамятацца лейтываў гэтай выставы. Яе візуальны і музычны складнікі разам утвараюць яшчэ адна, нявінчана, але вельмі каця. Ён асва-ваны выключна да нашай генетычнай памяці. Галоўная дэа — з дамаго-вакі фотаздымкаў людзей і іх песень — разгортваецца ў пасведомасці гледача, грунтуецца на нашых ад-чуваннях этнічнага плас-тэ. Дый неадарумна нашы прадкі лічылі, што вясель-ны абрад гарантуе шчаслі-вы працяг роду і жыцця на зямлі.

Тры выставачныя пляцоўкі сталіцы дэацэйнічаны пад міжнародны праект "Мінск — Масква. Жывавіс сбраюства". Гэта культурна-дэлавы цэнтр "Дом Масквы", галерэя "Універсітэт культуры" і Дзяржаўны музей гісторыі тэатральнай і музычнай культуры Рэспублікі Беларусь. У выставе, як вынікнае назвы, брадуць удзел мастакі Мінска і Масквы. У фарміраванні экспазіцыі ёсць пэўны элемент спантаннасці. Як па мне, дык ён нават панае.

Пётра ВАСІЛЕУСКІ

Відавочна, што спецыяльна да выставы ніхто з удзельнікаў не рыктаваўся. Тэматыка не абмежавана, пра стыль-вья арнаменты і канцэп-

Паралелі ў почырку і стылістыцы

туальныя прыярытэты нават гаворкі не было. У выніку, кожны з мастакоў прадставіў тое, што палічэў патрэбным, што мае найлепшым чынам рэпрэ-зентаваць яго як творцы. Або тое, што ў дадзены момант было пад рукою (ці не ў кожнага мастака ёсць работы, якія пры жадаіні лёгка дапаасваць да якога збудова экспазіцыянага кантэжсту).

Такую спантаннасць экспазіцыі можна трактаваць і як недаглед куратара, і як станаючую якасць — маўляў, жы-вья эмацыі мастака, якія ідуць ад сэрца (а ў тым, што прадстаўленныя творы шчыра, я асабіста не сумніваюся) для гледача ікаваецца пры канцэпту-ікаваецца шыракай, якія — ад розуму. Але беручы да увагі прэцэдэнынасць

Андрэй Очнеў. "Вёска Серабранкі".

праекта, арганізатарам усё ж такі варта было б мець нейкую зыходную ізаю і выправаваць крытэрыі, паводле якіх адбіраліся б работы для выставы. Неяк ад старшыні Беларускага саюза мастакоў Рыгора Сіцінцы я чуў раз-ваіаў атары з блізкага да-дэлага замежжа. Палюбона і ёсць гарады, дзе з пры-

Надзея Бука. "Горад майго жыцця".

выставы. Мастакоўскае "сходка" — гэта збуды дэбят станаўчае, нешта з нейкай энэргетыкай. Слова "сбраюства", якое пры-сутнічае ў назве выставы, увабавяе прыгожую з'яву. Асабіста мне хацелася б на гэтай выставе пабачыць яе мастацкае асноваванне. На жаль, таго, што хацелу, я на выставе не прыкмеціў. Але я наведва-нае не лічу страчаным часам. Пэўнае ўяўленне пра тэндэнцыі мастац-тва нашых краін яна дае. І яны, мяркуючы па ўсім, у выніку ступені ўласціва ўвабавену мастацтваў Беларусі, так і Расіі. І ў нас, і ў нашых усходніх сусе-дзях сёння па-рэанішаму запрабаваны традыцый-

Ганна Сілвончык. "Павольная размова".

ны рэалізм, які вельмі па-асуе адлюстраванню анос-на некрухатуй прыроды, высковага побыту, утуль-най атмасферы невелькіх гарадоў і мястэчак — усю-го таго, што падлягае грашчы аграісунай трансфармацыі пад націскам неўтаймава-най урбанізацыі. Насталіся жа зямлі, не закаванай асфальтам, ад-

Тацціана Халева. "Карабельчык".

чувацца ў карнішах Юліі Жукавай, Андрэя Очнева, Фёдора Памелова, Васіля Пешчука, Леаніда Гомана-ва. Іа почырк і стылісты-ка адбужаюцца ў памяці творы перасоннікаў. На першы погляд падаецца, нібы і занатаваныя краві-ды з той пары не змянілі-ся, нібы час спыніўся. Але ХІХ — ХХ стагоддзі было сапраўднай рэчаіснасцю, для сённяшніх мастакоў часіаком — падабенства тэатральнай дэкарацыі. Як, да прыкладу, на карні-ве Надзеі Бука "Надзея": акно выскавай хаты з па-пярывым карабельным. Антаганістам згаданай насталіся па звыклым, цёп-лым, матэрыяльным ёсць мастацтва, якое пэўным чы-нам увабавіла ў сабе зыходні досвед нефігуратываў, беспрадметнасці і творчага касмапалітызму. Гэта жы-вае Валынска Чопыка, Тацціана Халева, Рыгора Іванова... Гэта свайго роду міжнародны стыль, у аснове якога — непрыхаваны дэка-ратывізм. Ён амаль паўсюль

выстава беларуска-руская. Элементарная выставач-ная культура стварэння экспазіцыі вымагае б дуб-ляваць гэцсты. Найбольш эфектна гля-дзецца экспазіцыя ў "До-ме Масквы". Паралелі дад класіцысцкай інтэр'ераў нібыта надаваў значнасці карніцам. У галерэі "Уні-версітэт культуры" і зале Музея тэатральнай і му-зычнай культуры фактэч-на тое ж асама глядзец-ся менш эфектна. Гэтыя асаблівасці выставачнай прысторы было б някласі-кава зыходна ўлічана і рабіць экспазіцыійныя акцынты пад канкрэтныя пляцоў-кі, а не проста механічна падзільваць экспазіцыійны матэрыял на тры часткі. Але галоўнае, што вы-става — добрая іза, дзеля годнай рэалізацыі яна варта парупіцца. Хочацца вераць, яна стане трады-цыйнай, і таму ёсць цяпе-ршыя аграы яшчэ будзе магчымасць выправіць.

Ганцавічы пачынаюцца з Канстанціна Міхайлавіча Міцкевіча: на першым пры ўездзе пяціпаварховіку — вялізны партрэт класіка. “Спыніцеся, калі ласка, ля Якуба Коласа!” — просіць пасажырка маршрутку. Народны пісьменнік — шчыры арыенцір тутэйшага жыцця. Менавіта ў ганцавіцкай глыбі Палесся, у вёсцы Люсіна, ён дае першы ўрок сялянскім дзецям, вучыць іх крытычна ставіцца да жыцця, думаць, праўноўваць, аналізаваць. У сённяшніх Люсіне, Раздзялавічах, Хатынічах жывуць і працуюць праўнікі коласайскіх вучняў, якія перадаюць тую навуку з пакалення ў пакаленне.

Яўген РАГІН,
Мінск — Ганцавіцкі раён — Мінск / Фота аўтара

Кабаты спяваюць песні бабуль. Бабулі носяць даматканья спадніцы, месца якім — у музеі. Моладзь і дзеці падпяваюць ды падтанцоўваюць, успрымаючы такі лад жыцця натуральным і адзіна правільным. А мясцовыя пастухі “ссабойку” носяць, бывае, у берацкіх карабах. І гэта не адмова ад прагрэсу і цывілізацыі, а натуральная і шчыльная павязь з векавой традыцыяй. Так, урэшце, больш зручна.

Напэўна, трапна вызначыў прыярытэт развіцця адзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі яго кіраўнік Віктар Супрун. Гэты прыярытэт — у развіцці фальклорных форм працы. Насельніцтва, маўляў, старэе, моладзь шукае палётку ў гарадах. На таленавітых бабуль і іх юных паслядоўнікаў — толькі і спадзеў. Спеўня бабулькі — гэта народныя гурты з Раздзялавіч і Хатыніч — “Завіца” (што азначае “жонка брата”; усе ў калектыве — сваякі ды родзічы) і “Хатовічы”. А таксама — іхнія спадарожнікавыя дзіцячыя ансамблі “Раўчкі” ды “Крынічка”. З гэтай “расады”, па словах кіраўніка аддзела, і павінна вырасці раённая фальклорная культура. Такі “сельскагаспадарчы” падыход і падаўся цікавым.

Увасабленне ідэі

ДРАЗДОВІЧ АДПАЧЫВАЕ

Якім павінен быць дом рамёстваў? Пастаянна задаю сабе гэтае пытанне і пастаянна знаходжу ў раёнах усё новае і новае адказы. Адно зразумела (уплыў шаноўнага Яўгена Сахуты): такія ўстановы не павінны быць абцяжаранымі планами па аказанні платных паслуг. Калі РДР актыўны і багаты на таленты, дык фактычны продаж сувеніраў і павінен вызначаць фінансавы мінімум ад камерцыйнага шчыравання. Усе астатнія высілкі, як мне падаецца, павінны ісці на заняткі з дзецьмі (перазмнасьць традыцый) і навуковую дзейнасць (экспедыцыйныя пошукі, рэканструкцыі страчанага).

Пасля наведвання Ганцавіцкага РДР магу з пэўнай доляй упэўненасці сказаць: прыблізна такім дом рамёстваў і павінен быць. І справа тут, на жаль, не ў тым, што ва ўстанове няма вентрочага плана. Не. Проста ў РДР працуюць маладыя дзяўчаты з вышэйшай адукацыяй і дакладным веданнем, якім павіна быць жыццё такога ўнікальнага палескага райцэнтры, як Ганцавічы. Інакш кажучы, яны, гэтыя маладыя, і ўзялі на сябе адказнасць за шчаслівы лёс вясковай “расады”.

Я быў тут, калі рамесніцкім працэсам кіравала знакамітая вышывальшчыца Марыя Муха (яна, неабякавая, і цяпер прыходзіць на дапамогу). У старэнкім драўляным будынку што толькі раней ні месцілася: і музычная школа, і бібліятэка, і штосьці яшчэ... Сёння я той будынак не пазнаў. Якасна адрамантаваны не толькі ён. Добраўпарадкаваны плячык для ўстановы, побач з векавымі дубамі з’явілася альтанка-паветка. Але куды больш унутры змены — унутры. І не толькі рамонт я маю на ўвазе. Дырэктар РДР Маргарыта Саланевіч, кіраўнік клуба майстроў “Багач” Галіна Савеня і маладыя навуковы супрацоўнікі установы Наталля Білімава пакрысе сабралі вакол сябе таленавітых, яркіх, нестандартных. І гэта я пакуль толькі пра, так бы мовіць, пазаштатнікаў. Сёння ў РДР дэманструюцца жывапісныя работы 25-гадовага цырульніка Таццяны Коўш. Як па мне, бліскучыя творы самых разнавыменных фарбаў. Адна з работ — на фота.

А ёсць яшчэ штатныя майстры-рамеснікі: Таццяна Зялёнка, Алена Ця-

Калі наўкола ўсе — “Свае”

Ганцаўшчына: вытокі як генеральны шлях развіцця

лушка, Вольга Івановіч, практыкант Эмануіл Астахаў. У гуртках займаюцца паўсотні дзяцей, засвойваюць ткацкае, ганчарнае мастацтва, вышыванне, роспіс па шкле і тканіне. Нядаўна знайшлі такі дыवानок (у лядашчым, праўда, стане), што нават знакаміты Язэп Драздовіч адпачывае! Прынамсі, інсітам тут і не пахне. Рэканструкцыя цуда бліскуча зрабіла Вольга Івановіч. Я такой прыгажосці, шчыра кажучы, ніколі не бачыў.

СВЯТА ЛЯ ПАВЕТКІ

Маргарыта Саланевіч зрабіла сваю арганізацыю запатрабаванай. Вы зараз зразумееце, што тут да чаго. Тры гады будынак рамантаваўся. Майстры займаліся ў памяшканнях гарсавата і школы-інтэрната. Дваццаць гадоў збіралася база далзеных пра рамёствы

На здымках:

- 1 Ганцавічы пачынаюцца з Коласа.
- 2 “Дударыкі” і іх кіраўнік Любоў Занько.
- 3 Бібліятэкар Зоя Літвіновіч збірае і захоўвае паляшувцкія дыялектызмы.
- 4 Алена Цяцярінка са сваімі ручнікамі.
- 5 Рэканструкцыя роспісу па тканіне.
- 6 Кіраўнік клуба майстроў “Багач” Галіна Савеня і маладыя навуковы супрацоўнік РДР Наталля Білімава.
- 7 Нацыянальны гульні ля паветкі РДР.
- 8 Сланечнікі Таццяны Коўш.

і іх носьбітаў, цяпер яна займае каля ста гігабайтаў на жорсткім дыску! Пастаянна павялічвалася кола сяброў РДР. Усе гэтыя колкасныя паказчыкі не маглі не перарасці ў якасць.

Мінімум чатыры разы на год падчас вялікіх каляндарных

святаў ля Ганцавіцкага РДР збіраюцца вышэйназваныя гурты з вёсак, моладзь, дзеці з башкамі, сваякі ды родзічы. І пачынаецца дзея (абрады, спевы, танцы, гульні), якая кружыць галаву нават прафесіяналам у справе вывучэння аўтэнткі. Прынамсі,

вядомы этнограф Сяргей Выскварка, кажучь, быў здзіўлены. А пачыналася ўсё з Батлейкі.

Сёння праект — доўгатэрміновы ды разлічаны ці не на ўсе ўзроставыя катэгорыі. І назва супер: “Свае”! Сваіх з кожным годам усё больш і больш. Так што прагнозы Віктара Супруна — самая рэальныя.

Сёлета ў Люсіна я не заезджаў. У тым ліку і таму, што вакансія кіраўніка клубнай установы там на сёння адкрытая. Не мела жанчына спецыяльнай адукацыі, хоць і адпрацавала больш за два дзясяткі гадоў, калі з’явілася магчымасць, пайшла на працу ў краму “Еўраопт”, дзе

зарабак куды большы. А душа, кажуць, баліць... Мож а, вернецца?

У адным будынку з РДР — філіял гарадской бібліятэкі, дзе працуе Зоя Літвіновіч. Мы з ёй знаёмыя яшчэ па Люсіна (вёска — кузня кадраў не толькі для супермаркетаў). Бібліятэкарка — таксама “свая”. Падарыла мне кніжку са зборам мясцовых дыялектызмаў. Выдалзена яна сіламі бібліятэкі. Не першая і не апошняя. І тут вось якую праблему агучыць варта. У нас па Беларусі сям-там вёскі знікаюць пад дэмаграфічным ціскам, разам з пенсіянерамі сыходзяць у нябыт песні, танцы, адмысловая гаворка — можа, не такая ўнікальная, як на Палессі, але ж не менш значная для ўсведамлення таго, які багаты наш народ на Слова. Сумна. Але ў Ганцавіцкім раёне Слова застаецца жывым.

Я паглядзеў, як дзятва гуляе пад старасвецкімі дубамі ў нацыянальныя гульні, і паверыў, што пераемнасць на Ганцаўшчыне — не пусты гук. І вельмі не хочацца ў гэтым памыліцца.

Чарговая задумка Маргарыты Саланевіч таксама паягае ў прасторы праекта “Свае”. Яна хоча пашырыць магчымасці этнамузея РДР і стварыць этнамаістэрню для дзяцей з бацькамі. Будуць тут маленькія кросны, іншы рыштунак для творчага разнаўлення, якім найперш і вызначаецца сапраўдны паляшук.

“НЕ КІНУ ДУДУ!”

А бываюць яшчэ і такія практы, дзе не Слова на першым месцы, а беларускі Гук. Маю на ўвазе ўзорны ансамбль духавых народных інструментаў “Дударыкі”, што дзейнічае з 2003 года пры Ганцавіцкай школе мастацтва.

Тут вось пра што хачу распавесці. Калі сыны мае былі маленькімі, наведалі мы Галышаны. Экскурсавод, паказаўшы ўсё старасвецкае, спыніўся ля свінафермы: “У сістэме яе гноевыдалення выкарыстаны арганныя трубы мясцовага касціла”. Мы памаўчалі, усведамляючы штосьці выключна важнае.

Такі ўчынак гаспадарнікаў — гэта адзін прыклад. Не буду яго нават каментаваш. А вось прыклад зусім іншы. У “Дударыках”

дзеці літаральна пішчаць ад нагрук, бо ўсе без выключэння граюць на асноўным інструменце, на гітары ці на фартэпіяна, дзе займаюцца яшчэ ў спартыўных гуртках. Пішчаць, але дудак сваіх не кідаюць. Чаму? Гучыць, наўзэна, у тых дудках з сярэднявечна подых забітага гальшанскага аргана, які не павінен перарывацца. А за Сярэднявеччам заўжды прыходзіць пара Адраджэння.

“Дударыкаў” прыдумала выкладчык ДШМ Любоў Занько, якая яшчэ паспявае спраўляцца з абавязкамі рэгентна дзіцячага ды маладзёжнага хару нядзельнай школы, царкоўнага хору Свята-Ціханаўскага храма ў Ганцавічах, ды і сама піша музыку. Я не буду пералічваць узнагароды тых калектываў, якія курыруе спадарыня Занько. Іх — шмат. І не ў іх справа. Галоўнае, што за гады існавання дзіцячага дударскага ансамбля, аналагаў якому, падаецца, няма ва ўсёй краіне, прайшлі праз яго дзясяткі маладых людзей. Прайшлі і зразумелі, што дудка, акарына, жалейка, дуда ўскалыхваюць душу не меней, чым фартэпіяна ці арфа.

Дырэктар дзіцячай школы мастацтваў Іван Чарнецкі ганарыцца такім набуткам, як “Дударыкі”. Маўляў, сапраўдны музыкант жывіць сваю творчасць найперш з родных крыніц. А для мяне зразумела адно: і “Свае”, і “Дударыкі” — узаемадапаўняльныя складнікі агульнай справы выхавання пераемнасці. У іншых раёнах ды абласях пра гэта таксама шмат гавораць, але здараецца так, што размовамі ўсё і сканчаецца.

ВАЯР, ПРАЦАЎНІК, СПАРТСМЕН

Гэта ўсё — пра каня. Чарговая практная гісторыя. Знаёмства з Ганцаўшчынай пачалося для мяне ў свой час з сустрэчы з мясцовым метадыстам Мікалаем Ленкаўцам. Вось дзе сапраўдны паляшук! Справу сваю робіць моўчкі, але вынік такі, што ў метададзелах іншых раёнаў зайздросцяць чорнай зайздросцю. Мы пра гэта крыху далей пагаворым, а цяпер вернемся да ваяра, працаўніка і спартсмена.

Справа ў тым, што вёска Агарэвічы належала калісьці панам Свяжынскім. У іхнім драўляным маёнтку сёння — кантора сельгаспрадпрыемства. А побач калісьці быў іпадром, манеж для выезду. Свяжынскі лічыўся вядомым конезаводчыкам. За савецкім часам гэтыя традыцыі збыліся захаваліся: прававала спартыўная конная школа. Таму і ўзнікла ў Ленкаўца ідэя стварыць у мясцовым СДК музей каня, які і ваяр, і спартсмен, і працаўнік. Паколькі конная школа неўзабаве знікла, праект так і застаўся нерэалізаваным. Аднак нядаўна высветлілася, што справа можа займець працяг. І заслуга ў гэтым належыць у пэўнай ступені Ірыне Сабецкіс.

Знаёмцеся!

Пра шчасце

Цяпер — пра шчасце і шчаслівых. Ірына Сабецкіс — дырэктар Агарэвіцкага СДК. Так атрымалася, што скончыла мясцовую школу — і адразу стала выконваць абавязкі клубнага кіраўніка. А будынак устаноў на тым часе быў старэнькім, усё буйныя імпрэзы ў кавярні ладзіліся. І толькі ў 1992 годзе пабудавалі Палац культуры з маркізамі, паркетам і вялізнымі памяшканнямі. Было на тым часе дырэктару 22 гады.

Паглядзіце на Ірыну Сабецкіс. Менавіта так, думаю, выглядаюць вельмі шчаслівыя людзі.

Замест заканчэння

Нічога не знікне?

Наспеў час пагаварыць пра рэалізацыю праекты Мікалая Ленкаўца. Ён родам з вёскі Лактышы. Шануючы малую радзіму, стварыў там шэраг музейных пакояў: рыбабоўства, этнаграфіі, васьмігадовай школы, здаровага ладу жыцця “Антыбахус”. А устаноў культуры ў Лактышах скасоўваюцца з-за аптымізацыі. Няўжо былі дарэзнымі старанні метадыста?

“Не!” — у адзін голас адказваюць начальнік аддзела ІРКСМ Віктар Супрун і дырэктар цэнтралізаванай клубнай сістэмы Вольга Быковіч. Усе гэтыя музеі будуць размеркаваны па клубных устаноў раёна. У Агарэвічах, да прыкладу, ужо зроблена “зона зараруі”, а мясцовыя юныя мастакі з веданнем справы распісваюць і пераўтвараюць пустыя пляшкі ў творы мастацтва. Паколькі “Антыбахус” створаны на палставе калектываў пляшак з-пад спіртнога, такі “бутэльны” сінтэз як раз да месца. Значыць, знакамітаму на ўсю краіну антыалкагольным музею быць у Агарэвіцкім СДК. Будзем спадзявацца, што і з іншымі калектывамі пытанне вырашыцца гэтак жа акуртна.

Метадыст Мікалай Ленкавец з агарэвіцкім творам “бутэльнага” мастацтва.

І апошняе. Па словах Віктара Супруна, пытанне з вакансіі у Люсіна будзе вырашана аператыўна, бо ўзнікла ідэя стварыць экалагічную сьежку ад вёскі да дубровы, дзе Лабановіч сустракаўся з любай Ядвісіяй. Я ж кажу: на Ганцаўшчыне ўсё пачынаецца з Якуба Коласа! Ім мы і закальчым гэты аповед.

Напярэдадні Дня бібліятэк на Светлагоршчыне прайшла імідж-акцыя “Адзін дзень з жыцця бібліятэкі”. Загадчык аддзела маркетынгу раённай кніжніцы Валянціна Расошанка паведамляе, што рыхтаваліся не толькі выставы, але і апытанні насельніцтва. Супрацоўнікі ЦРБ выйшлі на вуліцы, каб даведацца пра адносіны грамадзян да бібліятэчных устаноў. Жыхары райцэнтра выказаліся станоўча, хоць асобныя і прызналіся, што не з’яўляюцца карыстаальнікамі бібліятэк. Кожны атрымаў смайлік і асабістае запрашэнне.

Яўген ПАГІН

Ачытачы дзіцячых устаноў Светлагорскага раёна цяпер ведаюць, што ў бібліятэцы можна не толькі кнігу ўзяць, але і адсвяткаваць свой дзень нараджэння. У Якімава-лабядкоўскай сельскай бібліятэцы прайшоў рамесніцкі майстар-клас. Чытачы Вяжнёўскай СБ удзельнічалі ў літаратурных конкурсах, а дзятва з Дубровы “пракацілася” на кніжнай каруселі. У гарадскіх установах № 1 і № 2 адбыліся вечарыны, прысвечаныя кампазітару Ігару Лучанку і рэжысёру Міхаілу Пташчу. Калі хто мяркуе, дадае Валянціна Расошанка, што бібліятэка — гэта сумна і нецікава, хай наведзе ў сацыяльных сетках старонку “БібліятэкіСветлагаГорада”.

Пра дзень адкрытых дзвярэй піша метадыст Карэліцкай раённай бібліятэкі Наталля Казарэз: “З самага ранку бібліятэкары сустракалі дарослых і падлеткаў, якія ішлі на працу і ў школу, віншавальнымі флаерамі, зычылі здароўя, дабрабыту, запрашалі ў госці. І госці прыйшлі. Для іх дзейнічала бібліякавярня “Чыталінка” з беларускім кавасам і дамашнім печывам. Лячэны тэатр “Васілёк”, які пачаў дзейнічаць пры дзіцячай бібліятэцы, паказаў імпрэзацыю наводле беларускіх казак”.

14 верасня Лідскага раённай бібліятэка імя

Янкі Купалы рэалізавала сацыякультурны праект “Бібліяноч — 2018”. “Праграма прысвечалася кіно, — піша загадчык аддзела маркетынгу Лідскай бібліятэкі Дар’я Марцінкевіч. — Госці даведліся пра ўзнікненне і развіццё кінематографа, пазнаёмліліся з жывіцём і творчасцю вядомых рэжысёраў, згадалі літаратурныя творы, наводле якіх былі створаны кінастужкі”.

“Бібліязаемкі” ў Магілёве прысвечаліся сёлета кнігам пра Гары Потара. Пра гэта распавяла бібліятэкар цэнтральнай гарадской бібліятэкі імя Карла Маркса Марта Арлова.

Навіна ад загадчыка філіяла гарадской дзіцячай бібліятэкі Ваўкавыска Жаны Бакалажэ. На прафесійнае свята там арганізавалі віртуальнае падарожжа па самых прыгожых бібліятэках свету. Цікава, што сярод такіх, напрыклад, установа ў джунглях Калумбіі.

Кніжны фест у Дзятлаве прысвечаны роднай мове. Удзельнікамі свята сталі старшакласнікі гімназіі № 1. Аўтар допісу — бібліятэкар першай катэгорыі аддзела абслугоўвання і інфармацыі райбібліятэкі Святлана Магера.

Аптыянская РБ таксама вітала гасцей: вучняў сярэдняй школы № 1. Загадчык ад-

Яблыкі з саду Чэслава Нэмана

На здымках:

1 На мёрскай сцэне — лепшыя.

2 Ліда: кіназмест бібліяночы.

3 Магілёў: што чытаў Гары Потар?

4 Светлагорск: смайлікі для чытача.

дзела абслугоўвання і інфармацыі Святлана Галінская напісала, што мерапрыемства называлася “Бібліятэка знаёмая і незнаёмая”.

Пра самыя розныя прыклады кнігарапіі паведамляе загадчык аддзела маркетынгу Бя-

рэзінскай ЦРБ Тамара Круталевіч. Вулічны тэатр “Жывая кніга” выступіў перад навуэнцамі горада. Бібліятэкары наведалі і бальніцу, дзе чыталі кароткія апавяданні пазітыўнага зместу.

Заўтра на Ачмяшчыне адбудзецца свята грыбніка “Поўны кошык”. Цэнтрам грыбнога краю тут лічыцца лясны гушчар ля аграгарадка Крайванцы. А 30 верасня ўсіх ахвотных чакае Гальшанскі кірмаш.

У аграгарадку Васілішкі і ў вёсцы Старыя Васілішкі прайшло свята музыкі Чэслава Нэмана. Загадчык Стара-Васілішкаўскага клуба-музея Уладзімір Сянюта распавёў пра дзяцінства і юнацтва музыканта, правёў экскурсію. Прысутныя пачаставаліся яблыкамі з саду Чэслава Нэмана. Пра гэта напісала вядучы метадыст аддзела арганізацыйна-метадычнай работы Шчучынскага раённага цэнтра культуры і народнай творчасці Наталля Гардзеічык.

Намеснік дырэктара Віцебскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці Андрэй Стручанка піша: “На Віцебчыне цягам бягучага года праходзіць абласны аглядна-конкурс калектываў мастацкай творчасці і аматарскіх аб’яднанняў з найменнем “народны”, “узорны”. 16 верасня падчас экалагічнага свята “Жураўлі і журавіны Мёрскага краю” свае здольнасці прадэманстравалі мясцовыя самадзейныя артысты”.

У Гомелі ў скверы імя Андрэя Грамыкі “Хобі Бум”. Народныя промыслы і рамёствы, кулінарыя, самыя разнастайныя калектывы ды сучаснае мастацтва прэзентавалі прадстаўнікі Гомельшчыны і Бабруйскага раёна.

Дзяржынскі гарадскі дом культуры адкрыў новы творчы сезон “Перазагрузкай-57”. Справа ў тым, што сезон гэты — 57-ы, а шоу “Перазагрузка” стала сімвалам аднаўлення і спробы рэарганізаваць дзейнасць у стылістыцы хай-тэк. Праграма радавала нечаканымі рэжысёрскімі рашэннямі. К

У Ракаве ў трэці раз прайшоў фестываль культур “Ракаўскі фест”. Старадаўняе мястэчка, размешчанае на паўночным захадзе ад Мінска, у гэты дзень ізноў стала сапраўднай турыстычнай Мекай.

У Ракаве здаўна песна пераплецены культуры розных народаў. Сярод яго жыхароў былі беларусы, рускія, палякі, яўрэі, літоўцы... Таму галоўная ідэя Ракаўскага фесту паказаць полікультурны характар беларускага мястэчка.

Ля вытокаў ідэі правядзення фестываля быў ансамбль педагогаў Ракаўскай дзіцячай школы мастацтваў Arts Longa, які атрымаў Гран-пры на фестываль-конкурсе песень Ганны Герман “Эўрыдыка”. Так пачалося творчае супрацоўніцтва аднаго з арганізатараў конкурсу Марыны Таварніцкай і дырэктара школы мастацтваў Юліі Мякінка.

Свята ў Ракаве

Марына даўно выношвала ідэю фестываля польскай і беларускай культур. І гэтую ідэю падтрымала Юлія, якая ўжо мела досвед правядзення ў Ракаве фестывало-конкурсу фартэп’янай музыкі імя Міхаіла Грушвіцкага. Усё гэта дало штуршок правядзенню “Ракаўскага фесту”. А паколькі ён адразу спазнаў поспех, імпрэза стала традыцыйнай.

Праграма другога фестываля была пашырана за кошт яўрэйскай і літоўскай культур, што перайшло і ў трэці фестываль “Ракаўскі фест”. Ён супаў з Днём беларускага пісьменства, таму асабліва ўвага была нададзена паэзіі. Кожны ахвотны мог прачытаць верш, за што атрымаваў узнагароду.

Духовная праграма фестываля прайшла ў Спасе-Праабражэнскай царкве і касцёле Маці Божай

Ружанцовай. Там выступілі мінскія хоры “Усіхсвятскі” і Cantus Cordis.

Стравы нацыянальнай кухні, арыгінальныя сувеніры, экскурсіі па Ракаве... Агулам складнікаў фесту — не пералічыць. У многіх мястэчках асацыяцыя з імем Сяргея Пясецкага — аўтара бестселера “Каханак Вялікай Мядзведзіцы”. Дзеянне рамана разгортаецца збыльшага менавіта ў Ракаве. Падчас фестываля ахвотныя прынялі ўдзел у квэсце, распрацаваным па матывах кнігі. І атрымалі на памяць замежныя пашпарты ўзору 1920-х гадоў са штампам аб пераходзе мяжы ў пункце пропуску “Ракаўскага фесту”.

Аматары жывага пабывалі на выставе, прысвечанай Фердынанду Рушчыцу. Юныя мастакі прынялі ўдзел у каліровых падарожжах “Размалой Польшчу” і зрабілі ма-

Колеры і гукі “Ракаўскага фесту”.

лонкі крэйдай на асфальце, прысвечаныя Беларусі. А ў дадаток да ўжо традыцыйнага мастацкага, упершыню ў рамках фесту прайшоў і фоталенэр.

А швіком фестываля стаў вялікі канцэрт, дзе былі прадстаўлены песні, танцы і інструментальная музыка тых народаў, што здзівялі жылі ў мястэчку. Нагнэна выступілі артысты ўсіх узростаў. Імпрэза

завяршылася выступленнем двух вядомых гуртоў — польскага Kapela Wsi Warszawa і беларускага — “Стары Ольса”.

Без сумневу, свята ўдалося! Асабліва падзяку хочацца выказаць усім арганізатарам фестываля і найперш Валожыцкаму райвыканкаму. Будзем чакаць на чацвёрты “Ракаўскі фест”.

Элеанора СКУПАТАВА

(Працяг. Пачатак у №№ 36 — 37.)

У папярэдніх частках мы ў агульных рысах распавялі гісторыю двух старабеларускіх шляхецкіх родаў: Дамейкаў і Анцутаў. А зараз самы час сканцэнтравана ўвагу на двух асобах, датычных маці Ігната Дамейкі Караліны-Барбары: яе бацьку і старэйшым браце. Пагатоў, ім выпала жыць акурат у той драматычны час, падзеі якога потым водгуллем адбіваліся і на лёсе вялікага навукоўца.

НЕ БОЛЕЙ, ЧЫМ СВЕДКА

З дакументаў вынікае, што Адам-Антон Анцута нарадзіўся недзе ў 1710—1711 гадах. Доўгае жыццё дэда Ігната Дамейкі прайшло пад кіраваннем ажно чатырох каралёў Рэчы Паспалітай Абодвух Нацый — ад Аўгуста II Саксонскага да апошняга, Станіслава Аўгуста Панятоўскага. Да яго ўзыходу на трон Анцута нават спрычыніўся асабіста, аддаўшы свой голас падчас выбараў.

Адначасова з такой пярэстай гаймай уладароў ВКЛ, давялося яму перажыць і найбольш значны падзеі XVIII стагоддзя — ад Паўночнай вайны, якая нанесла разліце Анцуты мноства глыбокіх ранаў, і да канчатковага скону заблытанай у палітычных сетках Расійскай імперыі Рэчы Паспалітай.

Якую ролю адыграў у гэтым ва ўсім Адам Анцута? Дакладнага адказу на такое пытанне я не маю, але найбольш імаверны вымаўленні яшчэ сам сабою: ніякай! Гэты даволі буйны ўраднік не пакінуў слядоў у памяці берасцейскага шляхціца Марціна Магунзэвіча, аўтара знакамітага і вельмі падрабязнага дыярыяша. За 50 гадоў (1714—1764) ён ніводнага (!) разу не згадаў прадстаўнікоў роду Анцутаў, хаця быў вельмі плынным назіральнікам і актыўным палітычным гульцом на берасцейскім полі.

Першыя ўлічаныя звесткі пра Адама, якія мне паўнёсца адшукаць у актывах кнігах Галоўнага Трыбунала ВКЛ, паходзяць з сярэдзіны 1750-х гадоў. Ажаніўшыся з Ангелай — дачкой ужо памерлага на той час менскага падсудковіча Марціна Валадковіча — наш герой разам з жонкай уступіў у барацьбу з яе апекунамі-сваёкамі, якія прыкладалі недастаткова шмат высілкаў, каб вярнуць ёй тое, што ў сваім тастаменце пакінуў бацька — сваю палову маёнтка Новы Двор.

Дарэчы, знаходка гэтых дакументаў абвергла маю ранейшую гіпотэзу адносна таго, што Ігнат Дамейка даводзіцца Тадэвушу Рэйтану і Тадэвушу Касцюшку плямнікам у чварвёртай строчы. Плямнікам ён, вядома, з'яўляўся, але ў больш аддаленай ступені.

Ці да, ці ўжо пасля шлюбу Адам набыў фальварак Каўпеніца блізу сучасных Баранавічаў. Сёння, на жаль, на ягоным месцы — калгасная ферма. А мог бы стаць адметнасна, бо акрамя таго, што тут нарадзіліся многія дзеці Анцутаў, ужо пазней, 21 ліпеня 1799 года, менавіта ў гэтым фальварку ўзялі шлюб бацькі маці Станіслава Манюшкі — Антон Маджарскі і Тэафілія з Алізаровічаў.

Нашчадак Адам Анцута пакінуў па сабе ажно дзесяці! І двое з іх нібы апраўдваюць тое “пустое месца”, якое ён заняў у гісторыі свайго

Варшава канца XVIII стагоддзя.

Нашчадкі сарматаў

Таямніцы роду Дамейкаў

Юліюш Косак. Варшаўскае паўстанне.

краю. Найперш гэта, вядома, Караліна-Барбара, ахрышчаная 3 кастрычніка 1772 года. Але немалую цікавасць уяўляе таксама і адзін з шасці яе братоў — першынец Ян. Як паказвае інтэрнэт, у поле зроку беларускіх літаратуразнаўцаў гэты даволі вядомы ў свой час паэт пакуль што не трапіў. Сціглыя звесткі пра яго, якія ўдалося знайсці ў працах польскіх даследчыкаў, мы трошкі дапоўнім архіўнымі дакументамі і ўласнымі думкамі гіпотэзамі.

ІНСПІРАЦЫЯ І КАНСПІРАЦЫЯ

Ян нарадзіўся неўзабаве пасля шлюбу бацькоў (недзе ў 1755—1756 гадах) у фальварку Каўпеніца. Пра дзіцячыя гады ніякіх звестак знайсці не ўдалося — як і пра адукацыйную будучага паэта. Варыянтаў — незлічэнная колькасць: у гарадах і мястэчках ВКЛ на той час прапавала багата самых разнастайных адукацыйных устаноў. А для замойнай шляхты, зразумела, былі варыянты і за мяжой — напрыклад, у Польшчы.

Урэшце, менавіта ў Варшаве апынуўся і Ян Анцута. Адны даследчыкі сцвярджаюць, што гэта здарылася ў 1770 годзе, іншыя — што ў сярэдзіне

У фальварку Сачыўкі, дзе нарадзілася маці Ігната Дамейкі, захавалася старая алей.

1770-х. То бок або ў час вучобы, або ўжо па яе завяршэнні.

На правах гіпотэзы, звязу яго прыезд у польскую сталіцу з правядзеннем там ганебнага сойму, мэтаі якога было зацвярджае першага паддэла Рэчы Паспалітай. 23 сакавіка 1773 года башка Яна, на той час ужо прадсіды, быў у складзе тых сямі дзясяткаў шляхціцаў Берасцейскага ваяводства, якія падпісалі інструкцыю сваім паслам. Сойм правалі. Краіну падзялілі. Берасцейскія паслы Міхал Радзівіл і Францішак Урсын Нямцэвіч падзел ухвалілі.

Мне думаецца, што з'яўленне маладога Анцуты ў Варшаве акурат у той час было невыпадковым. Не маючы магчымасці прысутнічаць на пасяджэннях сойму пер-

санальна, бацькі маглі адаслаць туды свайго сына, каб той “глядзеў, слухаў, набіраўся досведу”. Пагатоў, такая практыка была распаўсюджанай.

Як сцвярджае беларускі гісторык Яўген Анішчанка, у 1778 годзе Ян Анцута атрымаў патэнт земскага рэгентна — стаў чыноўнікам нізкага звання. Магчыма, пра тое, каб паставіць сына на першыя прыступкі сацыяльнай лесвіцы, таксама парупіўся бацька, які ў тым самым годзе быў абраны на куды больш пачэснаму пасаду — берасцейскага земскага судзі.

Гэтым самым годам польскія даследчыкі датуюць і літаратурны дэбют Яна Анцуты. Першы свой твор пад доўгім і мудрагелістым (у духу часу) заглаўкам — амаль на паўстанок! — ён адрасе стражніку ВКЛ Юзафу Юдышаму з нагоды атрымання ім ордэну Св. Станіслава, заснаванага караём Панятоўскім.

Пачаўшы з панегірыку, Анцута хутка перайшоў на сатыру, памфлеты, вершаваную палеміку. Творы, якія выходзілі з-пад ягонага вострага піра, карысталіся пэўнай папулярнасцю. Але за славай ён не гнаўся, лічычы за лепшае захоўваць ананімнасць або падпісвацца крыптанімам Я.А. Таму, адзначаючы высокую мастацкую вартасць твораў, даследчыкі часцяком прыпісвалі іх іншым, сьлынным у тых часы паэтам — Адаму Ванушэвічу, Томашу Каэтану Вянгерскаму і Францішку Заблошаму. Гэтыя аўтары, якім наступстваў або “таварышаваў” Анцута, неслі струмень свежага паветра ў задушлівую атмасферу старасветчы і клерыкалізму. Шмат якія вершы таго часу сваёй мішэнню мелі высокія палітычныя і духоўныя інстанцыі.

Канспірацыя Яна Анцуты была настолькі добра распрацаваная, што ягоныя вершы нават выходзілі ў зборніках паэзіі згаданых вышэй асобаў! І толькі пазней, дбаннем літаратуразнаўцаў, іх аўтарства было ўстаноўлена канчаткова або з пэўнай долею верагоднасці. Менавіта ўстаноўлена канчаткова або з пэўнай долею верагоднасці. Менавіта дзякуючы карпатлівай працы даследчыкаў з'явілася магчымасць сабраць вершы забытага паэта і перавыдаць іх асобным томам — ужо пад сапраўдным імем.

У ВІРЫ ПАЎСТАННЯ

Між тым, чыноўніцка кар'ера таксама ідзе сваім ходам — параўнальна літаратурнай. У 1788 годзе Яна Анцута абіраюць сакратаром канфедэрацыі “Вялікага” Сойму

ад ВКЛ. Якую ролю гэты дзеяч адыграў у прыняцці знакамітай Канстытуцыі 3 мая і ці браў ён удзел у спрэчнай Таргавішчай канфедэрацыі (1792), польскія даследчыкі не паведамляюць. Але з далейшых падзей яго жыцця можна зрабіць пэўныя высновы.

Як ужо не раз казалася, род Анцутаў быў мінімум пяць разоў перакрываваны святкамі з Касцюшкамі. Зразумела, Ян ведаў, што ён даводзіцца генералу Тадэвушу Касцюшку братам у нейкай там ступені. І калі грывнула паўстанне, прымае яго бок.

Варшава, як і сталіца ВКЛ Вільня, у красавіцкія дні 1794 года была падобная да разварушанага ічалінага вуля. На вуліцах грывелі загальна новага ўраду, маршыравалі апалчэнцы, праходзіла і эжэкуцыйна найбольш яркіх прадстаўнікоў шматлікага лагеру здраднікаў, якія не паспелі ўцячы або “перафарбаваша”.

19 красавіка вялікалітоўскі ўраднік Ян Анцута, які быў у той час у горадзе, падпісаў у ратушы Акт далучэння да паўстання месцічаў Варшавы. Яго імя за нумарам 1415 — сярод тых, хто прысягнуў на вернасць народу.

Але фінал гэтай узнесла гісторыі — сумны. Пасля паразы паўстання адбыўся трэці, апошні падзел Рэспублікі аборвух нацый. У 1795 годзе стары судзія Адам Анцута быў вымушаны даваць справядліва ў сямейных справах ужо новым уладам — расійскім. У пасямейным спісе ён напісаў што ягоны сын Ян “з'яўляецца камісарам маёнткаў Янавільскага Панятоўскага, былога падскарбія ВКЛ, і жыве ва Украіне, пры сваім пане”.

Гаворка тут выдзецца пра іншага Станіслава Панятоўскага — плямнічка караля, якога той хацеў узвесці на трон Рэчы Паспалітай, закладаючы такім чынам дынастычнае кіраванне дзяржавай. Аднак у 1790 годзе Панятоўскі-малодшы адмовіўся ад сваіх высокіх чыноў, чым выклікаў незадавальненне грамадскасці. У 1791-м падпісаў пад Канстытуцыю 3 мая, хаця вельмі скептычна ставіўся да яе жыццяздольнасці. Падчас паўстання знаходзіўся ў Рыме, дзе акурат прыджаў сабе палац. У наступным годзе ён такі вярнуўся на радзіму — але толькі для таго, каб працаваць усяю сваю маёмасць і ўжо назаўжды з'ехаць у Італію.

Думаецца, што Ян Анцута, які без следу знік з гістарычных рэдараў недзе ў 1797 годзе, апыравіўся ў сонечную краіну ўслед за сваім патронам. І менавіта там трэба шукаць яго сляды, а таксама і невядомыя нам пакуль вершы. Не здзіўлюся, калі яны раптам выявіцца пад якім-небудзь зменным на італійскі манер прозвішчам — скажам, Анцупі.

Як мне бачыцца, гісторыя таленавітага паэта эпохі Асветніцтва Яна Анцуты вельмі падобная на жыццярэй тэнія ўжо наступнага стагоддзя — Адама Міцкевіча. У кожным разе, іх лёс быў залежны ад лёсу роднай дзяржавы — Вялікага Княства Літоўскага.

Зміцер ЮРКЕВІЧ,
даследчык-архівіст

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

Экспазыцыі:
■ "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.";
■ "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст.";
■ "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.";
■ "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.";
■ "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.";
■ "Мастацтва краін Усходу XIV — XX стст.".

Выставы:
■ Выстава "Сусвет Язэпа Драздовіча" — да 30 снежня.
■ Маштабная рэтрспектыўная выстава твораў Ізраіля Басава "Прамурадзкі збудавала сабе дом ..." — да 23 верасня.
■ Выстава твораў мастака з Палацка Аляксандра Канавалава "Маргіналіі, або нататкі на палях" — да 23 верасня.
■ Выстава твораў Віктара Альшэўскага "Кропка адліку" — да 30 верасня.

■ Выстава "Фатавыяскі і матэрыялы: японская гравюра 1970-х гадоў" — з 21 верасня да 25 лістапада.
■ Выстава "Нататкі Таццяны Мальшавай" (шкло, графіка) — з 28 верасня да 28 кастрычніка.

Філіялы музея
МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАў. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І ПАЛОВЫ XIX СТ."
г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 327 88 78.

Пастаянныя экспазыцыі:
■ "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".
■ "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча".
■ "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст.".
■ Выстава твораў Паліны Корзун-Фомчанка "Ля вытокаў восені" — да 10 лістапада.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА ў В. РАЎБІЧЫ
Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.
■ Пастаянная экспазыцыя.
■ Майстар-класы па стварэнні лялек-мотанак, ткацтва паясоў альбо сапаломпленці (на выбар) — кожную нядзелю. Пачатак а 12-й.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 43 22.
Экспазыцыі:
■ Абноўленая экспазыцыя "Старая Беларусь".
■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
■ Бестэрмінавая акцыя "Адзіны білет", якая дазваляе мінчанам і гасцям сталіцы наведаць музей і яго шэсць філіялаў, набыўшы ўсяго адзін білет у любым з іх.
■ Аўтарскі праект Ахрэма Беларовіка VKL3D.
■ Акцыя "Вольнае п'янiна" — кожны дзень з 16.00 да 19.00.

Выставы:
■ Выстава "Беларусь: адраджэнне духоўнасці".
■ Выстава "Ад рымскага дэнарыя да беларускага рубля".
■ Выстава "Срэбны век ювеліраў Расіі" (са збору Дзяржаўнага гістарычнага музея, Масква) — да 7 лістапада.
■ Выстава "Вандроўкі душы. Маладзечанская школа выцінанкі" — да 23 верасня.
■ Выстава "Беларусь 1914 — 1918. Вайна і мір" (з прыватнай калекцыі Уладзіміра Ліхадзедава) — да 11 кастрычніка.
■ Выстава ART SZCZORSZY па выніках першага пленэру, прысвечанага памяці графаў Храптовічаў — да 26 верасня.
■ Выстава "Майстры Манпарна з беларускіх мястэчак" — да 14 кастрычніка.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКОЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 38.
Тэл.: 327 46 11.
■ Пастаянная экспазыцыя.
■ Да 30 верасня 2018 года філіял праводзіць адкрытыя курсы фатаграфіі "Мы сваёй Беларусію ганарымся!" да Года малой радзімы.

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 06 33.
Экспазыцыі:
■ "Сезонныя змены".
■ "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".
■ "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу".
■ "Насельнікі ліставога і змяшанага лесу".
■ "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдка віды жывёл".
г. Мінск, вул. Казіца, 117 (будынак кінастатра "Электрон").
Тэл.: +37529 123 60 53.
■ Атракцыён "Стужачны лабірынт".
■ Атракцыён "Лазерны квэст".

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ
г. Мінск, Музычны зав., 5.
Тэл.: 220 26 67.
Пастаянныя экспазыцыі:
■ "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях";
■ "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў Х — XIX стст."; "Беларуская музычная

культура XX ст."; "Тэатральная культура Беларусі XX ст.".
■ Выстава "Фантастычная "Масоніка" (прадстаўлены абстрактныя карціны-мадэлі Ніны Кавальчук (Масква) і ювелірнаыя вырабы Андрэя Сазонава (Санкт-Пецярбург) — да 19 кастрычніка.

ГАСЦЁўНА УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА
г. Мінск, вул. Старавіленская, 14.
Тэл.: 286 74 03.
■ Пастаянная экспазыцыя.
■ Выстава Уласнай калекцыі "Мінскі фарфор з бабулінага серванта" — да 21 кастрычніка.
Майстар-класы:
■ Музейныя заняткі "Тэатральная льялка" для дзяцей 5+.
■ Інтэрактыўныя музейныя заняткі "Асновы акцёрскага майстарства" для дзяцей ад 5 да 10 гадоў.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО
г. Мінск, вул. Сьвярдлова, 4.
Тэл.: 327 10 75.
■ Пастаянная экспазыцыя.

БЕЛАРУСЬ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ
г. Мінск, пр-т Пераможаў, 8.
Тэл.: 327 11 66; 203 07 92.
Музей працуе: пн. — выхадны, аўт. — нядз. — ад 10-й да 18-й, сер. — ад 12-й да 20-й.
■ Пастаянная экспазыцыя.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"
г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.
Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; +37529 551 80 51, + 37529 190 31 49.
Палацавы ансамбль
■ Пастаянная экспазыцыя.
■ Выставачны праект "Старыя героі — новы свет. Героі беларускіх казак, міфаў і легенд" — да 7 кастрычніка.
■ Выстава "Чэръж стагоддзя", прысвечаная юбілею Нацыянальнага гісторыка-культурнага музея-запаведніка "Нясвіж".
■ Гістарычны квэст "Таямніцы і загадкі палаца Радзівілаў". Па папярэдніх заяўках.
Сектар экскурыйнай і інфармацыйнай дзейнасці
Вул. Гейска, 1.
■ Пастаянная экспазыцыя.
■ Персанальная выстава Мікалая Хомчыка "Восенскі дывертывент" — да 15 лістапада.
Ратуша
Вул. Савецкая, 3.
■ Пастаянная экспазыцыя.
■ Квэст "Выхадкі старога захавальніка". Па папярэдніх заяўках.
Слуцкая брама
■ Выстава "3 імя святога Юрыя" — да 30 верасня. Выставачная зала "Libra" г. Мінск, пр. Незалежнасці, 37
■ Міжнародная выстава "Недзе на захад ад Мінска... Паўсядзённая жыццё

Заходняй Беларусі 1920 — 1930 гг. (сумесна - з Нацыянальнай бібліятэкай Рэспублікі Беларусь, Музеям Крэсаў і зямлі Астроўскай (Польшча) — да 31 студзеня.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"
г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.
■ Пастаянная экспазыцыя.
■ Тэатрылізаваная экскурсія "І зноў ажываюць паданні".
■ Экскурсія з элементамі дэгустацыі "У гошці да Пане Каханку".
■ Квэст "Таямніца двух куфраў".
■ Квэст "Белы слон".
■ Дзіцячая тэатрылізаваная экскурсія "Чароўная гісторыя ў Мірскім замку".
■ Музейныя заняткі.
■ Музейная фотопляцоўка.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА
г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 01 96.
Экспазыцыі:
■ "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".
■ Экспазыцыя "Склен" на сядзебе Якуба Коласа.
■ Часова экспазыцыя "У любові да роднай зямлі".
■ Тэматычныя экскурсіі і лекцыйныя заняткі.
■ Тэатрылізаваныя прадстаўленні паводле беларускіх народных казак.
■ Музейныя майстар-класы і заняткі.
■ Мультимедыйны комплекс "Чалавек. Асоба. Час".
■ Пешая экскурсія "Мясцінамі Коласа ў Мінску".
■ Інтэрактыўныя праграмы для сямейных наведвальнікаў, квэст-гульні "Таямніцы дома Песняра".
■ Прагляд відэаверсіі спектакля "Сымон-музыка", прыверкаваны да 100-годдзя выдання пазмы — 20 верасня. Пачатак у 17.30.
Акцыі:
■ "Самы лепшы дзень" (дзень нараджэння ў музей).
■ Віншаванне ад музея, фотасесія "У дзень вяселля — у музей!"

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ
г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4.
Тэл.: 327 66 61.
■ Пастаянная экспазыцыя "Шляхі" з праглядам роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей "Хлопчык і лётчык", галаграфічным тэатрам.
■ Інтэрактыўныя музейныя праграмы "У пошуках папараць-кветкі", "Вячоркі".
■ Выставачны праект "Крывіцкая мекка" — да 29 верасня.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА
г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10.
Тэл.: 321 24 30.
Філіялы Музея гісторыі горада Мінска
ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА
г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10.
Тэл.: 321 24 30.
Экспазыцыі:
■ "Жыццёвы і творчы шлях

народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамялёва".
МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА
г. Мінск, пл. Свабоды, 15.
Тэл.: 321 24 30.
Экспазыцыі:
■ "Мастак. Грамадзянін. Герой". Прысвечана Ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхаілу Савіцкаму.
■ "Мінск губернскай. Шляхецкі побыт".
■ Выстава "Балет. Балет. Балет!", прысвечаная Галіне Уланавой (арганізавана сумесна з "Таварыствам перасоўных мастацкіх выстаў" (Санкт-Пецярбург) — да 30 верасня.
■ Фотавыстава Станіслава Янчарскага "Ад Мінска на ўсе чатыры бакі" — да 30 верасня.
■ Выстава "Вучоны з душою скрыпкі", прысвечаная 95-годдзю дня нараджэння выдатнага дзеяча беларускай навукі Мікалая Барысевіча — да 14 кастрычніка.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША
г. Мінск, пл. Свабоды, 2а.
Тэл.: 321 24 30.
Выставачныя праекты:
■ "Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет".
■ "Мінск сярод сяброў. Гароды-пабрацімы сталіцы Беларусі".
■ "Археалагічны артэфакты ў XII — XIX стст."

ЭКСПАЗЫЦЫЯ "КАРЭТНАЯ"
г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 8.
Тэл.: 321 24 30.
■ "Сані + вазок; каляска + брычка; карэта + вупраж" (пастаянная экспазыцыя па гісторыі гужавога транспарту жыхароў Мінска XIX — пачатку XX стст.).
■ Віртуальная гульні "Карэты майстар".

ЭКСПАЗЫЦЫЯ "МІНСКАЯ КОННАЯ ЧЫГУНКА"
г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 6.
■ Экспазыцыя складаецца з некалькіх раздзелаў, якія распавядаюць пра жызні Мінска 1890 — 1920-х гг.

МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА"
г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 8-2.
■ Пастаянная экспазыцыя.
■ Выстава жывапісу і арт-об'ектаў Ганны Сілівончы і Васіля Пешкуна "Куды пльывуць аблокі" — да 21 кастрычніка.

ФЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ
г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10.
Тэл.: 285 18 86.
Экспазыцыя:
■ "Кола часу" — прадметы гарадской і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. XX стст.

АРХЕАЛАГІЧНЫ МУЗЕЙ
г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 6.
Тэл.: 321 24 30.
■ Пастаянная экспазыцыя.

АРТ-ГАСЦЁўНА "ВЫСОКАЕ МЬСТА"
г. Мінск, вул. Герцэна, 2а.
Тэл.: 321 24 30.
■ Выстава жывапісу і графікі "Мінск. Горад і людзі" з прыватнага збору

Іны і Аляксандра Радаевых — да 7 кастрычніка.
ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
г. Ліда, вул. Перамогі, 37а.
Тэл.: (8-0154) 53 50 64.
Пастаянныя экспазыцыі:
■ "Прырода Лідчыны".
■ "Сучаснае мастацтва краю" (жывапіс, графіка, скульптура, мастацкае шкло).
Выставы:
■ Выстава "Майстэрня заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі, сябра Саюза мастакоў Беларусі Уладзіміра Мурашвера".
■ "Вядзем пачатак мы ад Гедыміна...".
■ Мемарыяльны пакой Валіянка Таўла.
■ Выстава са збору А.Фішбайна "Рэчы побыту канца XIX — пачатку XX стст.".
■ Музейна-вобразная зала "Хрушчоўка 60-х".
■ Выстава "Вайны свяшчэнныя старонкі".
■ Выстава "Надзейны шчыт краіны".
■ Выстава "Падарожжа ў гарадскі і сельскі побыт".
■ Выстава "Жыве мая ліра нанова!"

НАВАГРАДУСКІ ГІСТОРЫКА-КРАЯЗНАЎЧЫ МУЗЕЙ
г. Навагрудка, вул. Гродзенская, 2.
Тэл.: (8-01597) 2 43 40 (каса).
■ Пастаянная экспазыцыя: "Гісторыя Навагрудчыны са старажытных часоў да Вялікай Айчыннай вайны".
■ Філатэлістычная выстава "Адам Міцкевіч і Ігнат Дамейка — слаўныя сыны Навагрудскай зямлі" (да 220-годдзя з дня нараджэння Адама Міцкевіча).
г. Навагрудка, вул. Мінская, 64-66.
■ Экспазыцыя: "Музей яўрэйскага супраціўлення ў Навагрудку".

ДОМ-МУЗЕЙ АДАМА МІЦКЕВІЧА ў НАВАГРУДКУ
г. Навагрудка, вул. Леніна, 1.
Тэл.: (8-01597) 2 43 40 (каса).
■ Пастаянная экспазыцыя: "Жыццё і творчасць Адама Міцкевіча".
■ Пастаянныя выставы: "Свято кухні Міцкевічаў", "Малючкі сельскага жыцця", "Пан Тадэвуш" праз час і народы".

ПА ПЫТАННЯХ РАЗМЯШЧЭННЯ РЭКЛАМЫ ў ГАЗЕЦЕ "КУЛЬТУРА"

звяртайцеся па тэлефоне +375 17 286 07 97 і па тэлефоне/факсе +375 17 334 57 41 альбо пішыце на электронны адрас kultura@tut.by!

Іны і Аляксандра Радаевых — да 7 кастрычніка.

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
г. Ліда, вул. Перамогі, 37а.
Тэл.: (8-0154) 53 50 64.
Пастаянныя экспазыцыі:
■ "Прырода Лідчыны".
■ "Сучаснае мастацтва краю" (жывапіс, графіка, скульптура, мастацкае шкло).
Выставы:
■ Выстава "Майстэрня заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі, сябра Саюза мастакоў Беларусі Уладзіміра Мурашвера".
■ "Вядзем пачатак мы ад Гедыміна...".
■ Мемарыяльны пакой Валіянка Таўла.
■ Выстава са збору А.Фішбайна "Рэчы побыту канца XIX — пачатку XX стст.".
■ Музейна-вобразная зала "Хрушчоўка 60-х".
■ Выстава "Вайны свяшчэнныя старонкі".
■ Выстава "Надзейны шчыт краіны".
■ Выстава "Падарожжа ў гарадскі і сельскі побыт".
■ Выстава "Жыве мая ліра нанова!"

НАВАГРАДУСКІ ГІСТОРЫКА-КРАЯЗНАЎЧЫ МУЗЕЙ
г. Навагрудка, вул. Гродзенская, 2.
Тэл.: (8-01597) 2 43 40 (каса).
■ Пастаянная экспазыцыя: "Гісторыя Навагрудчыны са старажытных часоў да Вялікай Айчыннай вайны".
■ Філатэлістычная выстава "Адам Міцкевіч і Ігнат Дамейка — слаўныя сыны Навагрудскай зямлі" (да 220-годдзя з дня нараджэння Адама Міцкевіча).
г. Навагрудка, вул. Мінская, 64-66.
■ Экспазыцыя: "Музей яўрэйскага супраціўлення ў Навагрудку".

ДОМ-МУЗЕЙ АДАМА МІЦКЕВІЧА ў НАВАГРУДКУ
г. Навагрудка, вул. Леніна, 1.
Тэл.: (8-01597) 2 43 40 (каса).
■ Пастаянная экспазыцыя: "Жыццё і творчасць Адама Міцкевіча".
■ Пастаянныя выставы: "Свято кухні Міцкевічаў", "Малючкі сельскага жыцця", "Пан Тадэвуш" праз час і народы".

ГАЛЕРЭЯ
"УНІВЕРСИТЭТ КУЛЬТУРЫ"
г. Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1.
Тэл.: 327 26 12.
■ Выстава "Сэрцам малюю" — да 23 верасня.
■ Персанальная выстава Ігара Каперскага "Танец агню" — з 25 верасня да 9 кастрычніка.

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА
г. Мінск, вул. Казлова, 3.
Тэл./факс: 290 60 10.
■ Выстава твораў Настасі Колас "Праварацены" (у рамках праекта "Women in action") — да 30 верасня.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКОЙ ДРАМАТУРГІІ"
г. Мінск, вул. Кралюткіна, 44.
Тэл./факс: 334 60 08.
■ 22 — "Бетон" (візуальная пазія) Я.Карняга. Прэм'ера.
■ 23 — "Дарожка кля" (монаспектакль Івана Кічука па матэрыялах беларускага фальклору).
■ 24 — "Дзед" (трагікамедыя) В.Паніна.

■ 25, 26 — "Вяселле" Б.Брэхта (спектакль Вільноўскага гарадскога тэатра).
■ 27 — "Адамавы жарты" (камедыя) С.Навуменка.
■ 28 — "Пелікан" (ода злочыннай жарсці) А.Стрындберга.
■ 29 — "Гісторыя двух сабак" (спектакль для дзяцей і дарослых) Я.Конева. Пачатак аб 11-й і 14-й.

■ 25 — "Маленькі прынец" (балет у 2-х дзеях) Я.Глебава.
■ 25 — Канцэрт "Італьянскія фантазіі". Камерная зала імя Л.П.Аляксандраўскай. Пачатак у 19.30.
■ 26 — "Царская нявеста" (опера ў 3-х дзеях) М.Рымскага-Корсакава.
■ 27 — "Эсмеральда" (романтычны балет у 3-х дзеях) Ц.Пуні.
■ 28 — "Макбет" (опера ў 3-х дзеях) Дж.Вердзі. У партыі Макбета — заслужаны артыст Украіны Генадзь Вашчанка.

■ 25 — "Маленькі прынец" (балет у 2-х дзеях) Я.Глебава.
■ 25 — Канцэрт "Італьянскія фантазіі". Камерная зала імя Л.П.Аляксандраўскай. Пачатак у 19.30.
■ 26 — "Царская нявеста" (опера ў 3-х дзеях) М.Рымскага-Корсакава.
■ 27 — "Эсмеральда" (романтычны балет у 3-х дзеях) Ц.Пуні.
■ 28 — "Макбет" (опера ў 3-х дзеях) Дж.Вердзі. У партыі Макбета — заслужаны артыст Украіны Генадзь Вашчанка.

■ 25 — "Маленькі прынец" (балет у 2-х дзеях) Я.Глебава.
■ 25 — Канцэрт "Італьянскія фантазіі". Камерная зала імя Л.П.Аляксандраўскай. Пачатак у 19.30.
■ 26 — "Царская нявеста" (опера ў 3-х дзеях) М.Рымскага-Корсакава.
■ 27 — "Эсмеральда" (романтычны балет у 3-х дзеях) Ц.Пуні.
■ 28 — "Макбет" (опера ў 3-х дзеях) Дж.Вердзі. У партыі Макбета — заслужаны артыст Украіны Генадзь Вашчанка.

■ 25 — "Маленькі прынец" (балет у 2-х дзеях) Я.Глебава.
■ 25 — Канцэрт "Італьянскія фантазіі". Камерная зала імя Л.П.Аляксандраўскай. Пачатак у 19.30.
■ 26 — "Царская нявеста" (опера ў 3-х дзеях) М.Рымскага-Корсакава.
■ 27 — "Эсмеральда" (романтычны балет у 3-х дзеях) Ц.Пуні.
■ 28 — "Макбет" (опера ў 3-х дзеях) Дж.Вердзі. У партыі Макбета — заслужаны артыст Украіны Генадзь Вашчанка.

■ 25 — "Маленькі прынец" (балет у 2-х дзеях) Я.Глебава.
■ 25 — Канцэрт "Італьянскія фантазіі". Камерная зала імя Л.П.Аляксандраўскай. Пачатак у 19.30.
■ 26 — "Царская нявеста" (опера ў 3-х дзеях) М.Рымскага-Корсакава.
■ 27 — "Эсмеральда" (романтычны балет у 3-х дзеях) Ц.Пуні.
■ 28 — "Макбет" (опера ў 3-х дзеях) Дж.Вердзі. У партыі Макбета — заслужаны артыст Украіны Генадзь Вашчанка.

■ 25 — "Маленькі прынец" (балет у 2-х дзеях) Я.Глебава.
■ 25 — Канцэрт "Італьянскія фантазіі". Камерная зала імя Л.П.Аляксандраўскай. Пачатак у 19.30.
■ 26 — "Царская нявеста" (опера ў 3-х дзеях) М.Рымскага-Корсакава.
■ 27 — "Эсмеральда" (романтычны балет у 3-х дзеях) Ц.Пуні.
■ 28 — "Макбет" (опера ў 3-х дзеях) Дж.Вердзі. У партыі Макбета — заслужаны артыст Украіны Генадзь Вашчанка.